DAUGAVAS VĒSTNESIS

Maksā 7 sen.
№ 145, 3. gads

Daugavpils novada komisāra oficiālais laikraksts

Ceturtdien,
24. jūnijā, 1943. g.

Redakcija: Daugavpilī, Cietokšņa ielā 42. Tālruņi: atbildīgais redaktors 2498, redaktori 2494, saimniecības vadītājs un kantoris 2212, informātori 2211, tālsarunas 2501. Tek. rēķ. p. 5060. Redakcijas pārstāvji: Rīgā, Vācu ordeņa gatvē 2, tālr. 21[illegible]; Rēzeknē, Br. Skrindu ielā 15, tālr. 2301. Abonēšanas maksa: RM 1,75 mēnesī. Abonēšanas nauda iemaksājama visās pasta nodaļās.

Ienaidnieks vienas dienas laikā zaudē 92 lidaparātus

Vadoņa galvenajā mītnē, 1943. gada 23. jūnijā.

Bruņoto spēku virspavēlniecība ziņo:

Austrumu frontē tikai vietēja rakstura cīņu darbība.

Gaisa spēki uzbruka ienaidnieka aviācijas atbalsta punktiem un bruņošanās rūpnīcām dziļi pretinieka aizmugurē. Somu jūras līcī aviācija aizdedzināja 3 piekrastes preču kuģus.

Britu un ziemeļamerikāņu lidotāju vienības vakar dienas laikā, kā arī pagājušā naktī izdarīja vairākus smagus uzbrukumus Rietumvācijas pilsētām un okupētajiem rietumu novadiem.

It sevišķi Oberhauzenas un Milheimrūras pilsētu dzīvojamos kvartālos nodarīti ievērojami postījumi. Civiliedzīvotāji cieta smagus zaudējumus.

22. jūnija pēcpusdienas stundās Ševeningenas ūdeņos kāda spēciga britu bumbvedēju un torpēdlidaparātu vienība nesekmīgi uzbruka kādam vācu konvojam. Apsardzības kuģis un tirdzniecības kuģu klāja zenītartilerija notrieca 7 uzbrucēju lidaparātus. Konvojs pilnā skaitā sasniedza norādīto ostu.

Pēc līdz šim saņemtām ziņām, ienaidnieks vakar dienā un pagājušā naktī kopskaitā zaudējis 92 lidaparātus, to skaitā vismaz 75 četrmotoru bumbvedējus. Zaudēti 3 pašu iznīcinātāji.

Vācu bumbvedēji naktī uz 23. jūniju bombardēja atsevišķus mērķus Londonas telpā.

Republika vai kolonija?

K. Tālu no Eiropas cietzemes, ledainu ūdeņu apskalota, atrodas klinšaina, nabadzīga sala — Islande. Viņas iedzīvotāju lielais vairums nodarbojas ar zveju, pārējais viss jāieved no kaimiņu zemēm. Pateicoties izdevīgajam stāvoklim jūras krustceļos, salu jau kopš daudziem gadiem iekārojušas vairākas lielvalstis. Islandes brīvvalsti nodibināja 930. gadā, 1264. gadā tā noslēdza savienības līgumu ar Norvegiju, vēlāk ar Dāniju. Līdz ar to visu laiku Islande atradās citu valstu uzraudzībā. 1918. gadā Islande izsludināja savu neatkarību, paturot par valdnieku Dānijas karali. Pirms trim gadiem pēkšņi Islandes jautājums atkal kļuva aktuāls. 9. aprīlī 1940. gadā Dānijā iegāja vācu karaspēks, jau nākošajā dienā islandieši paziņoja, ka valsts varu karaļa vietā pārņem Islandes valdība. Kopš šīs dienas salas ārpolitiku nolēma vadīt paši islandieši. Kad ministru prezidents Jansons mēģināja nodibināt sakarus ar ZASV valdību, ārlietu ministrs Kordels Hells tūdaļ pasteidzās iecelt ZASV konsulu Reikjavikā.

Jauns politisks notikums bija anglu karaspēka uzbrukums šai 102 000 kvadrātkilometrus lielajai salai, kurai gan ir tikai 122 000 iedzīvotāju. Tā kā Islande ir vienīgā valsts Eiropā, kurai nav pašai sava karaspēka, šis britu solis bija jāuzskata par brutālu varas aktu pret neaizsargātu zemi. Islande nevarēja anglus apdraudēt, jo tai trūka ieroču. Bet tā kā militāru apvērsumu dēļ Lielbritānija salu katrā ziņā gribēja iegūt sev, tā nebaidījās no šāda veida varas akta. Iedzīvotājiem sākās grūtības pārtikas sagādē, bez tam vēl bija jāapgādā okupācijas karaspēks. Vairākkārt mainījās valdības. Aizvien biežāk islandieši dabūja ievērot britu prasības, aizvien vairāk klanīties Čerčila ierēdņu prasību priekšā.

Britu aizbildniecību 18. jūlijā nomainīja amerikāņu protektorāts. Salā ierādās ZASV karaspēks. 9. septembrī šeit ierīkoja amerikāņu flotes bāzi. Jau agrāk Grenlandes amerikāņi cerēja pārraudzīt Eiropas ziemeļu kuģu ceļus. Tagad tas kļuva daudz vieglāk, Islande bija nokļuvusi anglu-amerikāņu imperiālisma žņaugos un tai bez pretrunām bija jāpaklausa svešās varas norādījumiem. Simtsgadu ilgas pēc neatkarības izrādījās veltīgas.

Priekš dažām dienām atkal visas pasaules skatieni, kaut arī tikai uz mirkli, bija pievērsti drūmajai ziemeļu salai. Islandes altings nolēmis atteikties no personālunijas ar Dāniju un izsludinājis Islandi par republiku.

Šinī traģēdijā vislielākā loma atkal piekritusi «Amerikas tēvoča» laipni piegādātiem režisoriem. Islandes neatkarība vēl joprojām ir un paliek islandiešu sapnis. Jo neraugoties uz apstākļi, ka salai ir pašai sava valdība, amerikāņu pārvalde pārņēmusi faktisko valsts varu pilnīgi savās rokās. Amerikāņu imperiālismam par upuri kritusi atkal jauna teritorija.

VISA LABA JĀŅU ZĀLE, KO PLŪC JĀŅU VAKARĀ.

Uzvara vai boļševisms

Reichsministra Rozenberga runa Vīnes starptautiskajā žurnālistu sanāksmē

DNB. Vīnē, 23. jūnijā. Vakar Vīnē atklāja otro starptautisko žurnālistu sanāksmi. Kongresā piedalās visu Eiropas nāciju pārstāvji, kas sanākuši nospraust Eiropas kontinenta garīgās cīņas tālāko ceļu pret židiski-kapitālistiskās ienaidnieku preses melu politiku. Kaut arī latviešu žurnālisti pagaidām vēl nav ieskaitīti nevienā žurnālistu apvienībā, uz austrumu reichsministra un Vācijas valsts preses šefa ielūgumu kongresā piedalās arī Latvijas, Igaunijas un Lietuvas preses pārstāvji.

Kongresu atklāja Vācijas preses šefa vietnieks Zindermans (Suendermann). Pēc tam runāja reichsministrs reichsleiters Rozenbergs.

Reichsministrs Rozenbergs izteicās, ka mūsu dienu pasaules karš tagad ir izvērties par īstu pasaules cīņu starp pilnīgi dažādām dzīves stājām, valsts uztverēm, un šai cīņas totālitātē patreizējais otrais pasaules karš šķiet cīņa par pašu dzīvību. Ar neapvaldītu brutālitāti demokratiski - boļševistiskās pasaules sazvērestības ekstrēmais spārns ķēries pie darba un uzvaras gadījumā tas nodomājis pastiprinātā kārtā uzbrukt Eiropas kultūrai. Vienā pusē stāv visa ideoloģiju vara sākot ar franču revolūciju līdz boļševistiskiem nemieriem, bet otrā pusē — valstis, kas demokratisko un marksistiski-boļševistisko slimību jau pašas pārcietušas un izcīnījušas visdrausmīgākā kārtā. Visas ienaidnieku koalicijas priekšgalā šodien atrodas ZASV un Padomju savienība. Par šo abu grupu būtību tagad katram eiropietim jābūt pilnīgā skaidrībā. ZASV, būdamas it kā anglo - saksiskās, vēl līdz šodienai nav vis nācija, bet gan 130 miljoni liela visdažādākās izcelšanās ļaužu kopība, bez cēlā garīgā pamata. Ne darbs ir kļuvis par amerikāņu dzīves centru, bet gan spekulācija. Ne zemnieku griba ir nosacījusi rakstura attīstību, bet gan rūpniecības un biržas kapitāls, kas galu galā ir izvērties par spēku un iedzinis Ameriku otrā pasaules karā. Šis spēks šodien uz visciešāko apvienojies ar boļševismu pret visu Eiropas kultūru.

Runājot par Padomju savienību, reichsleiters Rozenbergs izteicās, ka padomju spēka priekšnoteikums ir bijis visa cilvēciskā iznīcināšana.

Šī mašīna būtu vēlusies pāri Eiropai, visu iznīcinot, ja Lielvācijas Vadoņa lēmums šo gigantiski sagatavoto uzbrukumu nebūtu atsitis atpakaļ un ja Eiropas glābšanai austrumos nebūtu izcīnīta lielākā kauja.

«Mūsu sirdīs tagad jo dziļāku nozīmi gūst Eiropas ideja. Eiropa mūsu dzīvē ir visreālākais fakts, tā ir visu to cilvēku koncentrēšana kaujas laukos un garīgā kaujā, kas nostājas cīņā pret jenkiju, gangsteru un boļševistisko iznīcinātāju varu. Cīņā par Eiropu nav divu vai pat triju ceļu, ir tikai viens ceļš. Tikai uzvara pār pazemes spēkiem ļaus turpināt lielos Eiropas mantojuma darbus un kā dzīvu varu iekļaut tos nākotnē.»

OBLIGĀTS DARBA PIENĀKUMS ITALIJĀ

DNB. Romā, 20. jūnijā. Itālijas korporāciju ministrija publicējusi likumu par obligātu darba pienākumu vīriešiem un sievietēm. Jaunajam likumam, kas stājās spēkā 1. jūlijā, pakļautas visas no 1919. —1925. gadam dzimušās sievietes un no 1907. līdz 1925. gadam dzimušie vīrieši.

Kā ministrija tālāk paskaidro, sagatavota arī virkne noteikumu par nesvarīgos darbos iesaistītā darba spēka novietošanu svarīgākā darbā.

ŠVEICĒ NOMESTAS BUMBAS

DNB. Bernē, 21. jūnijā. Naktī uz 21. jūniju Šveices ziemeļnovadu pārlidoja daudzas ienaidnieka lidmašīnas, kas nometa bumbas Turgavas kantonā. Kimershauzenas ciemā anglu-amerikāņu bumbvedēju bumbas nonāvējušas 3 un ievainojušas 1 personu. Jonšvilā un Haselbergā nomestās bumbas nodarījušas materiālus postījumus.

Trieciens pret Rīgu

1941. gada 22. jūnija atmiņas

Atbrīvošanas dienā «Deutsche Zeitung im Ostland» ievietojis kāda karavīra pieredzējumus Latvijas atbrīvošanā. Mūsu lasītājiem sniedzam raksta tulkojumu.

Kad 1941. gada 22. jūnijā nakts jau ap plkst. 2-iem pošas ceļā, no ielejām paceļas briestoša migla un saplūdina visas kontūras. Boļševiki velti raugās no saviem novērošanas torņiem uz mūsu pusi — pelēkais plīvuris aizsedz mūsu pēdējos sagatavošanās darbus viņu skatam.

Pulkst. 3.05. Augstu virs mums lido vācu bumbvedēji ar smagu kravu. Vienlaicīgi arī mūsu artilerija uzsāk savu koncertu, arvienu lielākā steigā šāvieni dārd gar visu robežu, kur nakts aizsegā jau ir novākti visi aizsprosti un tagad mūsu priekšā paveras nevienam nepiederošās zemes josla. Spalgi skan pirmie šauteņu šāvieni, sāk trokšņot ložmetēji. Vācu trieciens austrumos veļas...

Smagā vācu artilerija ap Taurogu apjož uguns jostu, jo gaisa izlūki tur konstatējuši spēcīgus boļševiku nocietinājumus. Daudzām ēkām spožās ugunīs degot, kā pirmais krīt Sartinikajas ciems. Boļševiki nocietinājušies arī pie Juras, kas tagad vasarā kļuvusi par kūtru upes teci. Mūsu lielgabali triec viņu pozicijās vienu granātu pēc otras. Dodoties triecienā pret Juras līniju, mūsu vienībām aiz muguras jau ir stundām ilgi pārgājieni vislielākajā tveicē. Neraugoties uz to, grenadieri ar vislielāko sparu uzbrūk ienaidnieka strēlnieku līnijām, pārvarot boļševiku lielgabalu līnijas, un pēc pusdienas tas ir paveikts: Juras līnija ir pieveikta un ceļš ir brīvs.

Jau nākamajā dienā mēs esam ielauzušies dziļi Lietuvā. Kichlera armijas kreisais spārns pirmdienas vakarā sasniedz Liepājas pievārti. 24. jūnijā tiek izcīnīts ceļš uz Telšiem, un arī nodegušā Keime atrodas vācu rokās. Avangards jau sasniedzis Šauļus.

Cīņa ap sarkano jūras cetoksni Liepāju tomēr ir sīva. Šaurā zemes josla starp jūru un Liepājas ezeru apgrūtina uzbrukumu. Arī pie Grobiņas, kur saskare ar ienaidnieku notiek 23. jūnija vakarā, pretinieks ir uzcēlis stiprus nocietinājumus. Pats zemes šaurums ir kā nosēts ar smago artileriju. Boļševiku kājnieku un tanku vienības atbalstā arī stipri jūras spēki, savukārt komisāri ir apbrunojuši tūkstošiem civilistu. Naktī boļševiki ar amfibiju tankiem dodas ezeram pāri un apdraud mūsu flangus. Sīvās tuvcīņās uzbrucējus pieveic. Dienām ilgi mūsu artilerija dragā nocietinājumus, vācu bumbvedēji nomet savu postītāju kravu. Piektajā aplenkuma dienā kaucot atdrāžas stukasi un zemes šauruma nocietinājumu smagie betona bluķi vārda vistiešākā nozīmē aizlido pa gaisu.

Pulkvedis Lomeijers, kas ar savu priekšnodaļu kā pirmais ieradies pie Liepājas vārtiem, ar saviem austrumnrūšiem un vestfāļiem divizijas priekšgalā ielaužas pilsētā. Bet vēl risinās daudzas sīvas ielu cīņas, kauja ap katru namu bloku, līdz beidzot pretestība apdziest un arī Liepāja ir atbrīvota no terora.

28. jūnijā mēs tuvojamies Jelgavai Lietuvas - Latvijas robeža atrodas mums jau sen aiz muguras. Milzīgos putekļu mākoņos tīti, mēs dodamies kilometru pēc kilometra uz priekšu. Nav vēja, kas atdzesētu šo tveicīgo dienu. Kāda ienaidnieka grupa mēģina pretoties, to noslauka. Mēs gatavojamies uzbrukumam Jelgavai, kas zaļo lauku vidū nāk arvienu tuvāk. Bet boļševiki izvairās no kaujas. 29. jūnijā plkst. 12.50 pirmās vācu vienības ierodas tirgus laukumā. Tūkstoši stāv ielu malās un māj mums rokām, daudziem ir asaras acīs.

Līdz ar to arī ir sākusies kauja par Rīgu. Kāda pulkveža Laša vadītā vācu priekšgcupa jau 29. jūnijā ielaužas pilsētas dienvidrietumu daļā. Cīņa tomēr ilgst visu 30. jūniju. Pie Rīgas tiltiem, ko boļševiki aizsargā ļoti neatlaidīgi, nebaidoties no vissmagākiem upuriem, risinās ārkārtīgi sīvas cīņas. Dienu un nakti virs izmocītās pilsētas stāv kvēli sārtas debesis. No Vecpilsētas drupām pāri upei kļājas biezi dūmu mākoņi. Vēl 1. jūlija rītā kājnieki un pionieri iztīra strēlnieku dobes gar dzelzceļa uzbērumu un pēdējās boļševiku paslēptuves rietumu priekšpilsētā. Iekšpilsētā vācu karavīriem pretim nāk civilisti ar šautenēm, latvieši, kas saviem apspiedējiem sagādājuši karstu atvadīšanos.

Ap 10-iem no rīta skan visi zvani, cilvēki metas ceļos pie Brīvības piemineklja. Tad pilsētu pāršalc neaprakstāmas gaviles. Zem karogiem un vītnēm, ziediem [illegible] vācu vienības iesolo atbrīvotajā Rīgā, kas piedzīvo savu vislielāko dienu

Latviešu mūžīgais līgo

Kad saule pa debesu kāpnēm kāpdama sasniedz augstāko vietu zilajā plašumā un kad rieta sārtums pēc pusnakts sastopas ar rīta ausmu, tad latviešu zemes kalnos un pakalnos iedegas Jāņu ugunis, un dziesmu dižumā noliego novadu novadi. Šīs dziesmas nav no mūsu parastajām tautas dziesmām, kuras dziedam svētku stundās un ikdienas gaitas ledami; šo dziesmu spēks dziedātāju krūtīs atplaukst tikai Jāņu vakarā, kad patiesi reibinādamas smaržo Jāņu zāles un visi novadi pieliet sidrabainas gaismas. Tas ir Zāļu vakars ar gaišo un skaņīgo līgošanu, kad tuvu un tālu skan viens vienīgs — Līgo, līgo, līgo! —

Vai ir vēl kāds dzirdējis varenāku un krāšņāku dziesmu par to, ko latviešu tautas līgotāji dzied Jāņu vakaram tumstot? Vai ir kāds svešā malā izjutis kaistošāku skaistumu par to, ko sniedz kalnu galos un mierīgajās ielejās degošās ugunis, kuru mirdzumu atspoguļo visi dzimtenes ezeri un visas upes? Lūk, te apstāsies domu skrējiens un atmiņu pavediens pārtrūks nesatīts. Tādas zemes pasaulē nav, jo gaišais Līgo dziesmu bangojums ir tās tautas neatņemams īpašums, kas jau no senlaikiem apdzīvo Baltijas jūras malu. Jāņu vakara burvīgums ar ugunīm slaidu kāršu galos, zāļu klēpjiem krēslainajās istabās, Līgo dziesmām cilvēku krūtīs un visā pamalē — ir latviešu tautas daļa, kas uz šo vakaru ir lepna un kas to ar patiesu prieku vienmēr ir rādījusi arī citām tautām. Un nav bijusi neviena tauta, kas šos svētkus noliegtu, nav bijusi neviena sveša sirds, kas teiktu par latviešu Jāņiem ļaunu vārdu, kaut gan bija pie mums arī Jāņi, kad mūsu dziesmu pūrs neskanēja. Šos divus Jāņus mēs atcerāmies; — vieni atnāca 1940. gadā, kad tumša visa pamale, un otrie bija mūsu daļa gadu vēlāk, kad bija aizvesti simti un tūkstoši Jāņu bērnu. Šis debess malas, uz kurieni aizveda mūsu tautas daļu, apdzīvotāji arī priecājās par Jāņu skaņīgumu, kaut gan visu šo tautu verdzinātāji un apspiedēji arī šo prieku noliedza. Jo, kas gan šausmu un asiņu atsaucējiem daļas par kādas mazas tautas prieku un tradicijām... Bet lai slava varoņiem un Visvarenajam, kas mūs attālinājis no šo drūmo Jāņu atmiņām. Mēs šajā brīdī ejam jaunos ceļos un klausamies, kā tālumā jau skan — Līgo...

Drīz vien saule rietēs silu zilgumā un pāri zemei noguls vakara miers. Šovakt dzimtenes ārēs miegu negulēs ne jauns, ne vecs, jo visi gribēs redzēt, kā Jāņu rītā saulīte rotāsies. Un kas gan var būt par miegu vienīgajā naktī, kad rieta nomaina ausmu bez nakts tumsas, bez maldīšanās, bez skumjām. Jāņu nakts ir laimes, prieka, dziļa noreibuma un mīlestības nakts. Līgotāju pulki, no mājas uz māju iedami, piekliegs pamali ar diženākajām Jāņu dziesmām, piebērs zemnieku klusās sētas un istabas zāļu klēpjiem, saņems pateicības vietā dažu labu alus malku, siera ri-ku un rupju kviešu rausi, ko cepušas latviešu saimnieces, labas un gaišas domas domādamas. Šovakar mute vērsies pat viskluņākajam cilvēkam un līgotprieka kāpš visu krūtīs meklēdams ceļu uz šrieni diženu dziesmu un gaviļu veidā. Latviešu Jānis noreibis no saldās smaržas ies šo ļaužu vidū kā patiess gaviļnieks, jo nav jau otras tik gaišas vārda dienas, kuru svinētu ļaudis tik lielā vienprātībā un saderībā.

Šovakar sēta tuvināsies ar sētu, prieka slēgs derību ar prieku un sirds atradīs sirdi. Uz brīdi aizmirsīsies sūpes, aizmirsīsies skumjas — staros tikai Jāņu nakts gaisma, kas savas teiksmainības spožumu sasniegs pusnaktī, kad uzziedēs papardes zieds. Paparde — šī Jāņu nakts mīlestības puķe, mums citādi neievērojams zaļums dzimtenes mežā, bet Jāņu naktī mēs pa pāriem ejam meklēt un atrodam to, ko sirds ilgo... Papardes zieda vietā mēs sajūtam, ka mūsu krūtīs zied mīlestības gaišums. Mīlestība uz līdzcilvēkiem, mīlestība uz tautu un mūsu svēto un Dieva izredzēto zemi. Mēs sveicinām Jāņu naktī visus, kas ap mums, un mūsu dzīve nākotnei iegūst jaunu un saulainu spožumu.

Līgo! —

Vai iegūs šī vakara dziesma seno dižumu? Kas to lai zina, kaut sirdi tomēr klusībā nospiež pārdomu smeldze. Vēl jau dārd lielgabali un blakus citu tautu varoņiem par savas Jāņu nakts galšumu cīnās arī latviešu Jānis — šis spēka un cildenuma iemiesojums. Varbūt tāpēc dzimtenē Jāņu vakars neskanēs tik liksmi, varbūt tāpēc nedegs arī uguns sārti kalnu galos, bet viens tomēr paliks un savās skaņās turēs mūs visus—tā [illegible] tīcība tai laimīgajai Jāņu dienai, ko svinēsim tad, kad posts un zemcilvēku radītās šausmas būs gaisuās no varoņu zobenu vēzieniem un pāri visai pasaulei nolis sidrabainais laimes un miera lietus. Šī tīcība tad arī šovakar pavadīs latviešu Jāņu bērnus, kas valnagus vidarni un Jāņu zāles plūkdami, kaut arī klusi, tomēr dziedās — Līgo, līgo, līgo! —

(Turpinājums 2. lappusē.)

(Sākums 1. lapp.)

Jāņu bērni! Draugi, tuvumā un tālumā! —

Šovakar rietā sastopas ar aismu, šovakar ir īsākā nakts, kad no tās izlēdami jau sākšim manīt dienas saraušanos. Mēs iesim vasaras ārā pasē, bet ticība un ecerību uguns mūs sildīs arī nākotnē. Mēs ticam sev, savai dzimtenei, ticam varoņiem un ticam visu labā uzvarai. Ar šo ticību sirdīs un dvēselēs lai tad arī skan nūžigais latviešu — Līgo! —

Žanis Klētiņš.

Veterinārārsti papildina zināšanas

B. Rīgas augstskolā Lielvācijas veterinārārstu kamera atklāja divi dienas ilgus kursus veterinārārstu zināšanu papildināšanai. Kursu atklāšanā piedalījās generālkomisārs Dr. Drechslers (Drechsler), Rīgas augstskolas rektors prof. M. Prīmanis, generālkomisāra Rīgā veterinārjautājumu nodaļas vadītājs valsts veterinārpadomnieks Dr. Rīders u. c.

Generālkomisārs Dr. Drechslers savā runā uzsvēra kursu lielo nozīmi, kuros kā lektori piedalās Vācijas nozīmīgāko augstskolu profesori. Generālkomisārs atzīmēja, ka Baltijas telpā un Latvijas generālapgabalā noteiktos uzdevumus var veikt tikai tad, ja vietējie iedzīvotāji atzīs kopēja darba un izpratnes nepieciešamību. Latviešu veterinārārsti šo izpratni netikvien pierādījuši — un tas ir jāuzsver — bet tie jau no paša vācu civilās pārvaldes darba sākuma ir līdzstrādājuši, un šī sadarbība ir devusi labus rezultātus. Daudzu fakultāšu drīzā darbības uzsākšana 1941. gadā bijusi ārēja izpausme tai uzticībai, kuru vācu civilpārvalde parādījusi latviešu tautai. Starp šīm fakultātēm bija arī veterinārmedicīnas fakultāte. Pārsteidzoši īsā laikā ģenerālkomisāra veterinārnodaļas vadībā savu darbību uzsākuši arī veterinārārsti. Nodaļa rūpējās, lai ārstu rīcībā būtu viss, ko patreiz iespējams sagādāt, — ārstniecības līdzekļi, instrumenti, trūkstošā laboratorija iekārta un daudz kas cits. Veicināta attiecīgo speciālrakstu un grāmatu iegāde, šaurāku apjomu kursi. Latviešu veterinārārsti ar pateicību atzinuši vācu vadības pūles ar savu pastiprināto darbu un darba gribu, veicot pat lielākus un grūtākus uzdevumus. Tas ierosinājis sarīkot Lielvācijas veterinārārstu kameras tālāk izglītošanas kursus, kas latviešu veterināriem dod iespēju noklausīties izcilo vācu augstskolu pārstāvju priekšnesumus par vācu veterinārzinātnes pēdējiem sniegumiem. Ģenerālkomisārs pateicās vācu profesoriem un Lielvācijas veterinārārstu kamerai par sniegto atbalstu.

Starp nolasītajiem referātiem jāatzīmē profesora Dr. Stanča «Veterinārārsta līdzdarbība lopaudzēšanā», Dr. Krzyvaneka «Hormoni kā vielu maiņas kārtotāji», izvilkums no prof. Dr. M. Rolles referāta «Sivēnu slimības un sivēnu gripa», prof. Dr. Berge «Par klibumiem», prof. Dr. F. Beneša «Sterilitātes apkarošana un mākslīga apaugļošana pie liellopiem», prof. Dr. Šenberga «Veterinārārstnieciska uzturvielu pārraudzība kā palīgs gaļas krājumu apsaimniekošanai».

APTUMŠOŠANAS NOTEIKUMI
jāievēro no plkst. 21.40 līdz plkst. 3.

Atbrīvošanas dienas atcere Daugavpilī

F. Godinot kritušos varoņus, kas savas dzīvības aldevuši cīņā pret boļševismu, aizvakar Daugavpils vācu karaviru kapos ieradās Daugavpils novada komisārs H. Riecken's, Daugavpils Feldkomandants generālis N. N., pilsētas vecākais J. Niedra, apriņķa priekšnieks J. Kamaldnieks, apriņķa vecākais A. Budže un citi iestāžu vadītāji, un nolika krāšņus vainagus.

Kritušo varoņu atdusas vietā novada komisārs H. Riecken's teica uzrunu, norādīdams, ka pirms diviem gadiem uz Vadoņa pavēli uzsākta cīņa pret boļševismu, kas apdraudēja dzimteni un līdz ar to visu Eiropu. Novada komisārs atzrādīja, ka upuri nav bijuši velti. Daudzas zemes ir atbrīvotas no asiņainā jūga un boļševikiem dots tik nāvīgs trieciens, ka nebūs ilgi jāgaida boļševisma sabrukums.

Pēc tam novada komisārs H. Riecken's, Feldkomandants, pilsētas vecākais J. Niedra un citi iestāžu vadītāji devās uz latviešu Brāļu kapiem, kur nolika vainagus.

Šeit savā uzrunā novada komisārs H. Riecken's starp citu izteicās, ka jau pirms vācu armijas ienākšanas daudzi latviešu patrioti uzsāka cīņu pret boļševismu, kas terrorizēja šo zemi. Līdz ar Latvijas atbrīvošanu no boļševiku jūga, daudzi no viņiem kopā ar vācu armiju devušies cīņā pret savu un visas cilvēces nāvīgāko ienaidnieku — boļševismu. Viņš pieminēja arī tos latviešu varoņus, kas pirms divdesmit pieciem gadiem sapratuši boļševisma briesmas un cīņā pret to aldevuši savas dzīvības.

Pusdienas laikā visās Daugavpils darba vietās notika svinīgi akti, kuros iestāžu vadītāji, uzrunājot darbiniekus, paskaidroja šīs dienas nozīmi. Pēc tam visi kopējā noklausījās Rīgas radiofona pārraidījumu no universitātes aulas.

Pilsētas vecākais J. Niedra, uzrunājot pilsētas valdes darbiniekus, norādīja, ka pirms diviem gadiem, kad izcēlās karš starp Vāciju un Padomju savienību, latviešu tauta uzgavilēja. Šis gaviles izraisīja ne karš kā tāds, kas nes postu un prasa upurus, bet kā atbrīvošanas karš no žīdu jūga. Šis karš nebija pārejošs jūtu izpaudums, bet vesela gada klusas tautas ilgas. Latviešu tauta saprata, ka viņa par mazu, lai pati saviem spēkiem varētu atbrīvoties no ienīstiem boļševikiem. Tāpēc labākie latviešu tautas dēli nekavējoties stājās blakus vācu karaviriem.

Plašā sanāksme notika Daugavpils prefektūrā, kur prefektūras darbiniekus uzrunāja Daugavpils pilsētas prefekts O. Šālis, norādot, ka, neskatoties uz ienaidnieka 160 divizijām, kas forefā atradās pie padomijas robežas, Lielvācijas armija sadragāja tās un straujā gājienā atbrīvoja daudzas zemes un tautas, līdz ar to arī mūsu Māras zemi. Atceroties 1941. g. 22. jūniju, visiem mums svēti jāsolas arī uz priekšu dzīvot un darboties tā, lai būtu cienīgi savas tautas locekļi un jaunās Eiropas līdzmantnieki.

Atbrīvošanas dienā Daugavpils prefekts izdevis arī speciālu pavēli.

Daugavpils linu fabrikā strādnieki un administrācija pulcējās fabrikas ēdamrīkopās, kur tiem par šīs dienas nozīmi runāja fabrikas direktors Čerņavskis.

Daugavpils dzelzceļu galvenajās darbnīcās strādnieki pulcējās pie skaļruņiem un noklausījās svinīgo pārraidījumu pa radio no Rīgas. Tāpat II mašīnu iecirknī strādnieki bija sapulcējušies kuplā skaitā un pa radio noklausījās svinību norisi Rīgā.

Vakarā notika plašs brīvkoncerts Dubrovinas dārzā, kur pulcējās kuplā skaitā visu iestāžu darbinieki un strādnieki.

Latvju rakstniecības celmlauzi pieminot

Šodien palet 350 gadi, kopš dzimis Juris Mancelis — viens no pirmajiem latviešu rakstniecības celmlaužiem.

Kad 1621. gadā, pēc ilgāka katoliskās Polijas pārvaldībā pavadīta laika, Vidzeme nāca zviedru rokās, sāka pūst jauni vēji arī garīgā dzīvē. Toreizējais Zviedrijas karalis Gustavs Ādolfs bija dedzīgs Lutera aizsiāvis. Apvienojot politiskus apsvērumus ar vēlēšanos sniegt protestantiem iespējamo atbalstu, viņš ar saviem kara pulkiem pārstaigāja plašus apgabalus, līdz uzausa 1632. gada liktenīgais miglainais rīts, kad dižais kara vadonis, kas bija izcīnījis daudzas uzvaras, krita Licenas kaujā.

Gustava Ādolfa darbība spilgti iezīmējās ar gādību par skolām un vispārējā izglītības līmeņa celšanu. Vidzemē nostiprinājies, viņš tūlīt gādāja par zemāko un augstāko izglītību, dibinot skolas un 1632. gadā atverot Tērbatā universitāti.

Gustava Ādolfa pasākto darbu pēc viņa nāves turpināja viņa pēcnācēji, no kuriem sevišķu ievērību šai ziņā pelna Kārlis XI, kam lieli nopelni arī latviešu literatūras izveidošanā. Pateicoties Kārļa XI gādībai, tika iespiesta arī latviešu bibele.

Kamēr pār Vidzemi liesmoja kara uguņu šaudīgā blāzma, Kurzeme dzīvoja mierīgas dienas. Pēc Gotharda Ketlera dēliem, kam veltīta pirmā luteriskā latviešu grāmata, par Kurzemes hercogu nāca Gotharda dēla dēls Jēkabs, kura laikā Kurzeme piedzīvoja nepieredzētu uzplaukumu gan saimnieciski politiskā, gan kultūrāli sabiedriskā dzīvē. Tad arī latviešu garīgā rakstniecība sasniedza savu augstāko pakāpi. 17. gadu simtenis latviešu dzīvē iezīmējās ar kopības domas augšanu un veidošanos, kas mīnētā gadu simta otrā pusē kļuva tik spēcīga, ka ciešām garīgām saitēm spēja saistīt administrātīvi šķirto latviešu novadu ļaudis. Gan kopā, gan atsevišķi vidzemnieki un kurzemnieki paveica darbus, kuru slava saglabājusies vairākus gadu simtus un šalc vēl pat mūsu dienās. Šī laika trīs izcilākās personas ir: Mancelis, Fīrekers un Gliks, kas katrs nesa savas raksturīgas iezīmes un ar savu darbību mūsu garīgās dzīves laukā izlauza jaunu ceļu, tā dodot iespēju arī vēlākiem rakstniecības darbiniekiem spert brīvu soli. Šo vīru vārdi latviešu literatūras vēsturē ieguvuši goda pilnu vietu ar trim lieliem darbiem: Spredīķu grāmatu, Dziesmu grāmatu un Bībeli.

Garīgās dzīves atplaukums mūsu zemē nav nejaušība, bet gan laikmetiska iezīme, kas raksturīga visai Eiropai un kuŗai iemesli meklējami reformācijas kustībā, kas no viduslaiku miega izcēla kristīgos ideālus un tos nostādīja garīgo problēmu centrā.

Mūsu zemē šo garīgā spraiguma pilno laikmetu pārstāvēja jau minētie trīs mūsu rakstniecības celmlauži Fīrekers, Mancelis un Gliks, no kuriem izcilākā vieta nenoliedzami piekrīt Mancelim.

Manceli ar pilnu tiesību varam dēvēt par mūsu prozas valodas nodibinātāju. Viņa darbība rakstniecības laukā sākas ar agrāk izņākušo rakstu pārlabošanu un papildināšanu. Agrāk izdotais garīgo rakstu kopojums «Enchiridion» 1931. gadā pārlabots un papildināts ar nosaukumu «Vademecum» parādās jaunā iespiedumā. Grāmatā vairākās daļās sakopoti garīga satura raksti, kuriem bija jākalpo tā laika jaunžu religisko vajadzību apmierināšanai. Netrūka arī garīgu dziesmu un lūgšanu.

Ievērību pelna Manceļa valodniecīskie raksti «Lettus» un «Phraseologia lettica». Šie raksti kā grāmatas titulā sacīts, sastādīti par labu tiem ārzemniekiem, kas grib palikt Kurzemē, Zemgalē un latviešu Vidzemē un godīgi pelnīt savu maizi. Ar «ārzemniekiem» Mancelis pirmām kārtām domājis savus amata brāļus — mācītājus, kuru sekmīgu darbību traucēja vāja vietējās valodas prašana.

Savu izcilo vietu latviešu rakstniecības vēsturē Mancelis izpelnījās ar «Spredīķu grāmatu», kas ir viņa plašākais un ievērojamākais darbs. Šī grāmata piedzīvojusi vairākus izdevumus un tautā pazīstama līdz jaunākiem laikiem. Mancelis nemeklē valodas paraugus līdz tam latviešu valodā izdotajos rakstos, bet pats to veido. Mancelis vērīgi klausās, kā runā tauta un šādu valodu lieto arī savos spredīķos. Tāpēc viņa grāmata bagāta ar latviešu valodas paraugiem, kuŗus grūti vai pat neiespējami pārtulkot citās valodās. Salīdzinājumi un gleznas ņemti no apkārtējās dzīves un dabas, tāpēc nav jābrīnās, ka Manceļa spredīķi iecienīti pat vēl mūsu dienās. Piemēram, kaut vai lai minam šādu teikumu: «Kad saimniece grib dārzu kopt un apsēt, tad viņa sēklu labi glabā, iesien lakatiņā, muskulītī: tāpat glabājams Dieva vārds». Ar šādu valodas vienkāršību un gleznainību varētu lepoties kurš katrs prozas rakstnieks. Varbūt taisni tāpēc arī mūsdienās Manceļa spredīķu grāmatas bagāto frazeoloģiju izlieto dzejnieki un runātāji.

Manceļa spredīķu grāmatā nelieši attēlojas latvju tautas dažādas ierāžas un ticējumi, kāpēc tai arī tīri kultūrvēsturiska vērtība.

Manceļa rakstos ievērojami pārlabota latviešu ortografija. Viņš pirmais sāk rakstīt vārdu galotnes pēc atvasinājuma. Jaunievedums ir arī līdzskaņu «ļ», «ņ» un «ŗ» mīkstināšana, ko līdz tam nelietoja. Ievērojams solis ortografijas izveidošanā ir arī «ee» un «sch» ievešana. Gaŗo patskaņu apzīmēšanai Mancelis sāk lietot «h». Ar šīm valodas reformām Mancelis nodibināja drošus pamatus mūsu valodas tālākai attīstībai. Tikai tāpēc, ka šīs reformas atbilda tautas valodas garam un īpatnībām, reiz ievirzītā rakstu valodas kopšana un izveidošana neapstājās, bet dienu no dienas neapturamā gaitā gāja uz priekšu, sasniedzot to daiļskanību, kāda tai piemīt pašreiz.

Atbrīvošanas dienas svinības Igaunijā un Lietuvā

ON. Rīgā, 22. jūnijā visās austrumzemes pilsētās svinīgi atzīmēja otro austrumu kara gada dienu.

Tallinā sarīkojumu degpunktā atradās lielā sanāksme Estonias kancerta zālē, kurā piedalījās vācu civilpārvaldes, vācu bruņoto spēku un zemes pašpārvaldes vadītāji. Pirmais igauņu zemes direktors Dr. Mäe savā uzrunā uzsvēra, ka arī Igaunija, tāpat kā citas Baltijas zemes, nekad nav brīvprātīgi pievienojusies padomju Krievijai. No igauņu cietumiem atlaisto noziedznieku un no padomijas importēto komunistu deklarācijām nav ne mazākā sakara ar igauņu tautas gribu. — Mūsu pārliecību un mūsu gribu mēs patlaban rādām ar ieročiem rokā frontē, teica zemes direktors. Igaunijas ģenerālapgabala ģenerālkomisārs SA obergrupenführers Liemanis (Litzmann) savas runas sākumā vispirms norādīja uz patreizējā kara cēloņiem, lai pēc tam konstatētu, ka Lielvācija cīņu pret boļševismu sākusi ne tikvien aiz nepieciešamības aizsargāties, bet ka arī saucieni pēc palīdzības, sevišķi no Igaunijas, kā arī citām Baltijas zemēm, prasīja steidzamu iejaukšanos. Igauņu tauta izpratusi tagadējās cīņas nepieciešamību un ieslēgusies cīņotāju rindās, dodot daudzus tūkstošus igauņu brīvprātīgo igauņu SS brīvprātīgo leģionam, kā arī ar ražojošo darbu palīdzot ātrās un galīgās uzvaras iegūšanā. Tas viss ir pierādījums igauņu tautas labai gribai un izpratnei. Tādēļ ir pamats arī Vācijas rīcībai, kas turpmāk igauņu tautas himnu godinās ar vācu sveicienu.

Sekoja igauņu tautas himna un pēc Rēveles komandanta uzrunas Lielvācijas Vadoņa godināšana un Vācijas himna.

Kaunā 22. jūnijā dienas svinības kulmināciju sasniedza piemiņas aktā Kara mūzeja priekšā, kur sapulcējās daudzi tūkstoši Kaunas iedzīvotāju. Svinīgā sanāksme izveidojās par pateicības izpausmi Lielvācijas Vadonim un tās bruņotiem spēkiem.

Pēc tam, kad ģenerālkomisārs ar drošības apgabala komandanta un pirmā ģenerālpadomnieka pārstāvjiem apstaigāja parādes ierindā esošo vienību rindas un pēc vainagu nolikšanas uz Nepazīstamā kareivja kapa, ģenerālkomisārs no Kara mūzeja kāpnēm uzrunāja Kaunas iedzīvotājus un vispirms atgādināja vēl pārdzīvoto boļševiku šausmu gadu. Ģenerālkomisārs izteica savu prieku, ka jau no paša kara sākuma daudzi tūkstoši jauno lietuviešu blakus vācu karaviram piedalās cīņā un ka neskaitāmie lietuviešu zemnieki un strādnieki ar savu darbu un nodevu pildīšanu ir pildījuši savu svēto pienākumu. Pagājušās nedēļās un mēnešos arvien lielāks jauno lietuviešu skaits ir gājis uz pārbaudes vietām, lai ierindotos darba un cīņas frontē pret boļševismu. Lietuviešu tauta savā nospiedošā vairākumā pierādījusi, ka darbi nozīmē vairāk nekā vārdi.

Ģenerālpadomnieks Germanas, pirmā ģenerālpadomnieka vietnieks, izteica izjustos vārdos lietuviešu tautas pateicību par tās atbrīvošanu. Viņš teica, ka arī šodien lietuvieši ar savu darbu un piedalīšanos cīnītāju bataljonos pieliek visas pūles, lai panāktu boļševisma pilnīgu iznīcināšanu.

Kas jāzina par Latgales zemkopi

Dzīve rāda, ka lauksaimniecība jau no cilvēces sākumriem ir bijusi galvenā tautsaimniecības nozare un visu valstu pastāvēšanas pamats. Zemes devīgā roka visos laikos gādājusi netikai iztiku, apgērbu un citas cilvēkam nepieciešamas lietas, bet viņas neizsīkstošais spēks uzturējis un vairojis tautas veselīgumu un dzīvo spēku. Tāpēc visās valstīs lauksaimniecības jautājumiem piegriezta izcilus vērība gan no agrārpolitiskā, gan ziņātniskā un praktiskā viedokļa.

Valstīs, kur zemkopja darbu sekmēja valsts vadītā politika, tur sasniegumi lauksaimniecībā atrodas uz augstākas attīstības pakāpes. Tādās vietās ir augsta lauksaimniecības kultūra ar nodrošinātu materiālu un garīgu labklājību. Lai gan lauksaimniecības kultūru var celt katrā atsevišķā saimniecībā nats zemkopis, tomēr šis darbs iespējams vienīgi ar valsts labvēļīgas rīcības atbalstu. Kur šādu nosacījumu nav bijis, tur zemkopja darbs ir mazražīgāks, tur arī par lauksaimniecības kultūru grūti runāt.

Tātad lauksaimniecības attīstības gaitā varam saskatīt noteiktus ceļus un mērķus. Tā jaunlaiku lauksaimniecības kultūras galvenais uzdevums ir izmitināt uz vienas zemes vienības daudzkārt lielāku cilvēku skaitu pie labākiem dzīves apstākļiem. Šo iespēju reālizēt nav grūti, ja tik vien zemkopis savā rīcībā pieturās pie intensīvas saimniekošanas. Līdz, tas ir lauksaimniecības kultūras galvenais saturs.

Latvijas lauksaimniecības kultūra visos novados nav vienāda. Uz zemāka attīstības līmeņa stāv Latgales novada lauksaimniecība. Kāpēc šāda atšķirība un kas te vainojams? Vai pats zemkopis, kas savu attīstības gaitu pat vēl neapzinās? Nē, vainojami pagātnes apstākļi, kādos dzīvojis zemkopis.

Analizējot šo jautājumu sīkāk, atradīsim, ka Latgales zemkopja turības vairošanā meklējamie iemesli būs tieši lauku īpašuma sistēmā. Tā vēl līdz 1930. gadam apmēram puse no Latgales zemes piederēja ciemu (sādžu) saimniecībām. Šādos saimniekošanas apstākļos par lauksaimniecības kultūru nebija iespējams pat domāt. Ciemata sistēma vispirms bija jāiznīcina un tās vietā bija jārada neatkarīgas viensētas, kuŗās zemkopja dzīve un darbs kļuva patstāvīgs, neatkarīgs no citiem un saimniekošana izdevīgāka.

Pašreiz Latgalē sastopamas lielākas, vidējas un mazsaimniecības, ar dažādiem saimniekošanas veidiem. Neņemot vērā atsevišķus gadījumus, te tomēr var izbīdīt vispārēju likumību: lielais vairums priekšzīmīgāku saimniecību, neatkarīgi no to platības, ir tās, kuŗas jau ilgāku laiku eksistē kā viensētas — atsevišķas mājas. Laika ziņā vecākās saimniecības paspējušas uzcelt labas ēkas, iekopt zemi, sagādāt mašīnas un darba rīkus, ieaudzēt augstražīgus mājkustoņus u. t. t. Tādas saimniecības acumirklī spēj vairāk un lētāk ražot, tās ir turīgākas. Saimnieciski vājākas ir tās saimniecības, kas viensētās izgājušas vēlāk. Latgales novads loti raksturīgs ar to, ka lielāku daļu zemes platības aizņem tieši tās saimniecības, kuŗas radušās pēdējos divdesmit gados. Šis apstāklis Latgales saimniecības dzīvē spēlē kaut nepatīkamu, tomēr ievērojamu lomu. Tāpēc pašreiz drošī var teikt, ka šī novada lauksaimniecības attīstība vēl pašā sākumrā, pašā iedīglī.

Latgales novada saimnieciskā nelaime meklējama vēstures apstākļos. Tā pirms un pēc dzimtbūšanas Latgale bija svešu likumu ietekmē. Šinī laikā radušies lielāki ciemi, tā saucamas sādžas, kuŗās dzīvoja zemnieki, bet viņu zeme bija izkaisīta sādžas apkārtējos laukos vairākos gabalos, šauru šņoru veidā. Svešu likumu paspārnē, sādžas bija spiestas turēties pie ekstensīvi primitīvas saimniekošanas. Šinī laikā lauksaimnieciska izglītība un pieredzes iespēja bija ierobežota. Sādžu dzīve, šņoru zemes primitīvā apsaimniekošana un garīgās gaismas trūkums Latgales zemkopi turēja nabadzībā un netīrībā. Tāpēc te nevar ļaut runāt par paša zemkopja slinkumu vai nevīžību, bet jāvaino no viņa neatkarīgi apstākļi. Bez tam nabadzību padziļināja arī vēl tas, ka zemi varēja dalīt starp vairākiem likumīgiem mantiniekiem, kas zemes īpašumu sadrumstaloja.

Sādžas sāka sadalīt uz pašu zemnieku iniciātīvu jau krievu valdības laikā, tomēr lielākais sistēmatiskais darbs šinī virzienā veikts Latvijas laikā.

Visas Latgales pašreizējās saimniecības pēc vecuma var iedalīt trijās grupās: krievu laikā (ap 1910. g.) radušās saimniecības jeb «vecsaimniecības»; Latvijas valsts laikā (ap 1920. g.) no muižu zemēm cēlušās saimniecības jeb «jaunsaimniecības» un ap 1929. g. no sādžām iedalītās saimniecības. Statistika rāda, ka no sādžām radušās saimniecības aizņem apmēram 700.000 ha lielu zemes platību, kas ir turpat puse no Latgales territorijas, bet kopā ar jaunsaimniecībām ²/₃ Latgales kopplatības. Tātad nospiedošais vairums saimniecību savā attīstībā un sasniegumos vēl jaunas, kas radušās pēdējos 20 gados.

Šis laika sprīdis ir bijis pārāk īss, lai saimniecības nostiprinātoš un kļūtu turīgas. Kāpēc? Tāpēc, ka tām bija jācel vispirms ēkas, lai pēc tam varētu sākt domāt par zemes ielabošanu, dzīvā un nedzīvā inventāra iegādi, zemes labāku apstrādāšanu u. t. t. Blakus tam zemkopim vajadzēja cīnīties vēl ar lauksaimniecības krizi un daudziem gādāt par bērnu izglītību

Sākot jaunu dzīvi viensētā, bija jāpierod pie jaunas saimniekošanas kārtības, jādomā, kuŗus darbus sākt vispirms, ko un kā darīt.

Visnepieciešamākas bija ēkas. Labu ēku uzcelšana, kā zināms, prasa kapitāla ieguldījumus, kas saimniecībā tikpat kā nerentējas. Ievērojot toreizējo zemkopja mazo rocību, dažas vai arī visas nepieciešamās ēkas cēla iespēju robežās, tas ir pagaidu ēkas. Katram bija jādomā ar laiku šīs pagaidu ēkas nojaukt un celt viņu vietā izturīgākas. Tāpēc gadu no gada vajadzēja krāt un taupīt naudu. Toreizējos apstākļos zeme nebija iekopta, no lopkopības Latgalē vēl maz ko zināja — tātad vienīgais naudas ienākums palika no liniem un peļņas ārpus saimniecības.

Lai saimniecības saviem spēkiem uzkrātu kapitālu un tiktu pie labām ēkām, nepieciešams cilvēka mūža darbs. Tāpēc šie apstākļi tā arī jānovērtē un nav jābrīnās, ka Latgalē ir salmu jumti. Tie kādu laiku vēl stāvēs, bet reiz izzudīs.

Otrs apstāklis ir tas, ka Latgales lauki sadalīti viensētās neiekopti, tāpēc izdod niecīgas ražas. Sādžu laikā zeme vāji mēslota, attālākie tīrumi stāvēja pat nemēsloti un aizlaisti atmatās. Visa aramzeme bija pārņemta nezālēm, nemeliorēta, slikti kopta.

Latvijas laikā zemes ielabošanā daudz kas iesākts un padarīts. Šinī laikā vispirms bija piegriezta vērība galveno novadgrāvju rakšanai, dibinot lielu skaitu meliorācijas sabiedrību, bet līdztekus šim darbam aktīvizēta arī sīkmeliorācija — atsevišķu tīrumu nosusināšana, zemes mēslošana un strādāšana. Arī šie darbi saistīti ar ievērojamiem kapitāla ieguldījumiem, tāpēc tik īsā laikā nebija iespējams visu pilnīgi veikt, šie darbi tikai iesākti.

Trešais apstāklis, kas Latgalē vēl var celt saimniecību ražotspējas, ir intensīvākai saimniekošanai piemērota dzīvā un nedzīvā inventāra trūkums. Zināms, ka teicama zemes strādāšana panākama vienīgi ar jaunlaiku ražotām un atzītām lauksaimniecības mašīnām un darba rīkiem. Tāpat lietderīgai saimniecības ražojumu pārstrādāšanai un labu lauksaimniecības produktu iegūšanai nepieciešami arī augstvērtīgi mājkustoņi. Sugas lopu ieaudzēšana, kultivēto ganību un pļavu ierīkošana Latgalē pašreiz ir attīstības gaitas sākumā. Jāpiebilst, ka bez šiem apstākļiem ražu celšanā un turības vairošanā spēlē lomu arī labas kultūraugu šķirnes, kas piemērotas Latgales apstākļiem, stabila un no citurienes neatkarīga sēklas materiāla ražošana pašu saimniecības vajadzībām.

Nedrīkst piemirst arī pašu zemkopi, kuram vēl daudz kas jāmācās. Augstāka lauksaimniecības kultūra prasa lielāku lauksaimniecisku izglītību. Arī tam nepieciešams zināms laiks, lai zemkopi pārliecinātu, ka zemes darbs nav vienkāršs, nekvalificēts darbs, bet ka to veicot ar prasmi, tas ir vieglāks un patīkamāks.

Pateicoties veselīgai nacionālai agrārpolitikai, Latgales lauksaimniecības attīstība Latvijas valsts laikā ievirzīta labvēlīgā gultnē. Ar Latvijas valsts gādību Latgales zemkopis atvēris pirmo lapas pusi lauksaimniecības kultūras laukā. To apstiprina jau daudzi panākumi. Tāpēc iesāktais darbs jāturpina.

Pašreizējā kara laikā arī daudz kas darīts, tomēr pilnīgāka saimniecību izveidošana būs iespējama vienīgi pēc kara.

Pašreiz zemkopja domas vairāk saistītas pie nodevu kārtošanas. Daudzreiz tas sagādā zemkopim rūpes, jo viņa saimniecība nav tik tālu nostiprinājusies, lai vienā otrā gadījumā neradītu grūtības. Kārtojot nodevas, ikvienam zemkopim jāturas pie apziņas, ka jādara viss tas, kas stāv paša spēkos. Kas stāv pāri zemkopja spēkiem, to jāievēro pagasta amatpersonām un pašreizējais Latgales zemkopja stāvoklis jāizprot. Nekādā gadījumā nevaram salīdzināt šī novada nodevu apmēros ar citiem novadiem vai vācu zemnieku, kur lauksaimniecības kultūra augstāka, kur saimniecību ražotspējas citādākas. Nav iespējams nodot no govs gadā 70 kg sviesta, ja pie pašreizējiem lauksaimniecības sasniegumiem vietējā govs var ražot pavisam tikai ap 50 kg sviesta. Tas pats ir arī ar citiem kontingentiem, jo Latgales ražas ir zemākas. Latgales zemkopi var salīdzināt ar sava pagasta kaimiņiem, izejot vienīgi no vietējo apstākļu viedokļa.

Vērtējot šādā skatījumā, arī tad vienam otram var rasties grūtības un visus nodevu kontingentus nebūs iespējams izpildīt. Tad šeit sev pašiem jāuzstāda jautājums: kādi apstākļi vainojami? Katrā ziņā tie rūpīgi pārbaudāmi. Varbūt saimniecība centusies un gribējusi visu veikt, bet tas nav bijis viņas spēkos. Iemesli var būt dažādi — liela ģimene, slapjas un nemēslotas zemes neraža, sēklas trūkums, slimība, darba spēka trūkums, varbūt aramzemes skaitlīts vairāk nekā pateisībā ir, aramzemes labums, inventāra trūkums u. t. t. Pašreizējā laikā jāpieturas pie tā, lai visas tās saimniecības, kuŗas spēj vairāk ražot, vairāk arī nodotu.

Daža laba saimniecība varēs izpildīt ar virsnormu tikai dažus uzliktos kontingentus, dažus — nemaz, vai pa daļai. Te pagasta mērogā šie trūkumi jāizlīdzina, jo būs arī tādas saimniecības, kuŗas nevar nodot tos nodevu kontingentus, kādus spēs pildīt citas. Tā viena saimniecība nodos 2 reiz vairāk linu, cita, turpretim, linus nemaz nevarēs nodot, bet toties aizvedīs divreiz vairāk labības. Tāda izlīdzināšana no pagasta amatpersonām prasīs lielu piepūli un darbu, bet šīs pūles nāks par svētību mūsu saimniecībām un pašiem.

Tāpēc centīsimies izprast Latgales zemkopi un grūtā brīdī palīdzēt tam. Ar to būs sēts zelta grauds ne tikai uzvaras labā, bet tas arī latviešu tautu cels augšup.

Agr. H. Baiks.

Iļuchas kūdras purvu pārdēvēs par Stirnu purvu

F. Lai tuvāk iepazītos ar kūdras strādnieku darbu, šinīs dienās Naujenes mežziņa aicināti Naujenes mežniecības Iļuchas kūdras purvā ieradās Daugavpils iestāžu pārstāvji. Pie īpatni celtajiem masīviem kūdras goda vārtiem viesus apsveica purva saimnieks Naujenes mežniecības mežzinis R. Kalniņš, kas pēc tam iepazīstināja ar veikto darbu purvā un jauno kūdras ražošanas mašīnu, kas iegūta šinī gadā. Varēja vērot, ka šis mašīnas darbs šogad bijis ļoti ražīgs, jo lieli laukumi noklāti ar melno kūdras kleģeļu rindām, no kuriem viena daļa jau sakrauta. Kā mežzinis R. Kalniņš paskaidroja, Iļuchas purvs izceļas ar to, ka purvā ir biezs slānis labas kūdras, kas iegūstama jau zemes virskārtā.

Uzrunājot purva strādniekus un viesus, mežzinis norādīja, ka vadības uzstādītais plāns ir liels un pilnīgi izpildīt to nav iespējams, bet administrācija un strādnieki pieliek visas pūles, lai tomēr plānā paredzēto kūdras daudzumu saražotu. Tā kā purvā un purva apkārtnē dzīvo daudz stirnu, viņi lūdza virsmežzini Miezīti purva nosaukumu latviskot, nosaucot to par Stirnu purvu. Ierosinājumam virsmežzinis piekrita.

Pēc tam runāja Daugavpils virsmežzinis Miezītis, norādīdams, ka kurināmā jautājuma atrisināšanā liela nozīme ir dedzināmai kūdrai. Viņš paskaidroja, ka Latvijā ir 1.750.000 ha meža, t. i. 27 proc. no visas zemes platības resp. 0,9 ha uz katru iedzīvotāju. Mūsu zemē mežu bagātības ir diezgan lielas, izņemot Latgali. Piemēram Daugavpils apriņķī uz katru iedzīvotāju iznāk 0,3 ha meža, kas, salīdzinot ar Ventspils apriņķi, kur uz katru iedzīvotāju iznāk 3,2 ha, ir mežiem nabadzīgi. Kā vienīgo līdzekli stāvokļa izlīdzināšanai virsmežzinis atzīmēja kūdru, kuras ražošana sevišķi svarīga ir kara laikā, kad koksne nepieciešama daudzām svarīgām militārām vajadzībām.

Bez tam strādniekus uzrunāja Daugavpils vācu drošības policijas inspektors virsleitnants Millers, Daugavpils apriņķa priekšnieka palīgs kapt. L. Lapainis un Daugavpils apgabaltiesas prokurors L. Strazdiņš.

MŪSU LASĪTĀJIEM

Sakarā ar Jāņiem, lauksaimniecībai un mājturībai veltīto pielikumu sniegsim sestdienas numurā.

Lielāku nopietnību ugunsnelaimju apkarošanai

Ugunsdzēsības darbinieku sanāksme Daugavpilī

S. Pirmdien Daugavpils ugunsdzēsēju namā pulcējās Daugavpils pilsētas un apriņķa ugunsdzēsības vadošie darbinieki, lai kopējā sanāksmē apspriestu ugunsdzēsības darbu izveidošanu. Sanāksmē ieradās arī vācu policijas pārstāvis Daugavpils apriņķa vecākais A. Budže, Daugavpils apriņķa priekšnieks J. Kamaldnieks un Daugavpils pilsētas prefekts O. Stālis.

Atklājot sanāksmi, Daugavpils ugunsdzēsēju priekšnieks Ļitvins aizrādīja, ka šī sanāksme ir pirmā visā apriņķī pēc mūsu zemes atbrīvošanas no bolševisma.

Pēc tam vācu policijas pārstāvis izteica atzinību Daugavpils pilsētas ugunsdzēsējiem par centīgo un modro darbu, norādot, ka arī lauku ugunsdzēsēji savā darbā nav kūtrāki par pilsētniekiem.

Daugavpils apriņķa priekšnieks J. Kamaldnieks ugunsdzēsības darbiniekiem norādīja par ugunsdzēsēju sagatavošanu un ugunsgrēku apkarošanas darbu laukos. Tagad arī Latvijā, tāpat kā Vācijā, laukos noorganizētas ugunsdzēsēju komandas. Tām var būt liela nozīme, jo praksē pierādījies, ka tieši laukos ir lielākais ugunsgrēku skaits. Tādēļ tieši tur ugunsdzēsēju komandu darbībai jāizvērš plašumā. Saprotams, ka pie patreizējiem apstākļiem nav iespējams iegādāties visus tos modernos ugunsdzēsības rīkus, kurus bolševiki savā valdīšanas laikā aizveda sev līdz vai izpostīja. Bet lauku ugunsdzēsēji tomēr daudz ko var darīt, lai mazinātu ugunsgrēku skaitu laukos. Pirmais darbs lauku ugunsdzēsēju komandām ir sasaukt apkārtējo iedzīvotāju sanāksmes un tiem izskaidrot, kā izturēties ugunsgrēka gadījumos. Visbiežāk novērotie ugunsgrēku izcelšanās gadījumi laukos ir šādi: neuzmanīga rīcība ar uguni, viegli aizdegošos priekšmetu novietošana bēniņos, piekvēpuši un netīri dūmvadi un mazu bērnu pamešana mājās bez uzraudzības ,kur tiem pieejami sērkociņi, vai pat pavardā atstāta uguns. Ugunsdzēsēju komandu dalībniekiem stingri jārauga, lai šādi gadījumi lauku saimniecībās neatkārtotos, jo tad arī ugunsgrēku būs daudz mazāk.

Daudzreiz izceļoties ugunsgrēkam izsauc pilsētas ugunsdzēsējus. Bet bieži pilsētas ugunsdzēsēji ar savām automašīnām nevar piekļūt ugunsgrēka vietai vienīgi tādēļ ,ka mazie lauku pievedceļi ir nekārtībā un automašīnām nelietojami. Ugunsdzēsēju komandu dalībniekiem jāaizrāda lauku iedzīvotājiem arī turēt ceļus kārtībā, lai lielāku ugunsgrēku gadījumā ugunsdzēsēju mašīnas varētu piekļūt ugunsgrēka vietai. Liela vērība piegriežama arī ražas aizsardzībai. Lauksaimnieki jābrīdina, ka ražu nevar novietot cieši sablīvētu vienā vietā vai pie saimniecības ēku sienām. Ugunsgrēka gadījumā var iet bojā saimniecības ēkas un arī raža. Tāpat raža aizsargājama arī pret launprātīgiem elementiem, kuri ar launprātīgu dedzināšanu kaitē ne tikai lauksaimniekiem, bet arī visai tautai.

Daugavpils apriņķa vecākais A. Budže sanāksmes dalībniekiem aizrādīja atmest līdz šim novēroto pasivitāti un atrunāšanos ar līdzekļu un rīku trūkumu. Lai gan bolševiku laikā liels skaits ugunsdzēsības rīku gājuši bojā, daļa tomēr vēl palikusi. Arī laukos pašu līdzekļiem iespējams izgatavot nepieciešamākos ugunsdzēsības rīkus, kā: ķekšus, spaiņus, ūdensmucas, rutus un tamlīdzīgi. Lauku ugunsdzēsējiem savā darbībā galvenokārt jābalstas uz tautas apmācību ugunsgrēka gadījumā. Tāpat jāsadarbojas ar pilsētu un pagastu pašvaldībām, lai teicamāk ugunsdzēsības darbs būtu izveidots pagastā vai mazpilsētā. No savas puses Daugavpils apriņķa vecākais apsolīja visiespējamo līdzekļu atbalstu.

Pēc tam Daugavpils ugunsdzēsēju priekšnieks Ļitvins lauku un pilsētu ugunsdzēsēju komandu vadītājus iepazīstināja ar ugunsdzēsēju organizāciju uzbūvi, darbību un uzdevumiem, kā arī sīkāk paskaidroja dažādos ugunsgrēka apkarošanas veidus un iedzīvotāju apmācību panēmienus.

Pēc sanāksmes notika lauku un pilsētu ugunsdzēsēju vadošo darbinieku apmācības.

Īpašumu reprivātizācijas akti Skrudalienā un Grīvā

M. Svētdien Skrudalienā un Grīvā apkārtējo pagastu un arī Grīvas pilsētas čaklākie lauksaimnieki saņēma savu īpašumu reprivātizācijas dokumentus, tādā ceļā atgūstot atkal pilnas tiesības par saviem īpašumiem. Abās vietās, kur notika īpašumu reprivātizācijas akti, ieradās generālkomisāra pārstāvis kreisleiters Fišers un vietējie latviešu pašpārvaldes iestāžu vadītāji.

Skrudalienā, kur īpašumu atpakaļatgūšanas dokumentus saņēma Skrudalienas Kaplavas, Silenes un Salienas pagastu lauksaimnieki, reprivātizācijas akts notika tautas namā, kur bija pulcējies liels skaits šo pagasta lauksaimnieku. Aktu ar īsu uzrunu atklāja Skrudalienas pagasta vecākais Davidāns.

Ģenerālkomisāra pārstāvis kreisleiters Fišers savā uzrunā uzsvēra, ka nacionālsociālisms vadās no taisnības principiem. To zemnieki var spriest arī no šī reprivātizācijas akta, kas šajā zemē norit kara apstākļos, kas uzskatāms par izņēmuma laiku.

Sakarā ar to, ka Skrudalienā īpašuma reprivātizācijas dokumentus saņēma arī vairāki lauksaimnieki - cittautībnieki, kreisleiters Fišers uzsvēra, ka šis fakts lieku reizi pierāda, ka vācieši necīnās pret tautībām, necīnās pret krieviem, bet gan pret bolševismu.

Grīvā akts notika Grīvas valsts tautskolā, kur dokumentus izsniedza Grīvas pilsētas, Laucesas, Demenes un Kurcuma pagasta lauksaimniekiem. Šeit aktu atklāja Grīvas pilsētas vecākais A. Dzenis.

Ģenerālkomisāra pārstāvis, runājot par īpašumu atdošanu zemniekiem un tiem patreizējā laikā veicamiem pienākumiem, norādīja, ka zemnieks tagad ir viens no cīņas galvenajiem balstiem un šis pienākums zemes kopējiem arī pienācīgi jāapsver un jānovērtē.

Pēc akta Tautas Palīdzības koris A. Skrūzmanes vadībā skandināja vairākas tautas dziesmas.

PASKAIDROJUMI PAR PARĀDU KĀRTOŠANU, KURI RADUŠIES PIRMS VĀCU KARASPĒKA IENĀKŠANAS

M. Austrumzemes reichskomisārs parakstījis papildinājumu noteikumus par to parādu saistību kārtošanu, kuras radušās pirms vācu karaspēka ienākšanas. Noteikumi stājušies spēkā 20. maijā un tie nosaka, ka ciktāl parādu saistības vācu karaspēka ienākšanas laikā abas puses vēl nebija izpildījušas, katrs līguma dalībnieks var līdz 1943. g. 30. septembrim paziņot par savu atkāpšanos no līguma. Ja pirms vācu karaspēka ienākšanas ar līgumu ir noteikts tādu atkārtojošos izpildījumu augstums, kuri uz likumīgu priekšrakstu pamata uzskatāmi par parādiem, un ja šie izpildījumi, ņemot par pamatu pārrēķināšanas attieksmi, izrādās likuma nolūka sasniegšanai par nepietiekošiem, tad tie, neievērojot noslēgto līgumu, par laiku pēc vācu karaspēka ienākšanas pildāmi likumā noteiktā apmērā. Atbilstošais piemērojams gadījumā, kad pirms vācu karaspēka ienākšanas tādu atkārtojošos izpildījumu augstums, kuri uz likumīgu priekšrakstu pamata uzskatāmi par parādiem, ir noteikti ar spēkā stājušos spriedumu. Spriedumu var prasības ceļā atbilstoši grozīt, bet grozījums drīkst notikt tikai par laiku pēc vācu karaspēka ienākšanas.

TRAKUMSĒRGA ABRENES APRIŅĶĪ

M. Sakarā ar trakumsērgas konstatēšanu Purvmales, Viļakas, Balvu un Tilžas pagastos, Abrenes apriņķa priekšnieks par trakumsērgas apdraudētu apgabalu izsludinājis visu Abrenes apriņķi, ieskaitot Abrenes un Balvu pilsētas.

LJO dalībnieku aktivitāte

Pilskalnes pamatskolā 20. jūnijā notika Pilskalnes pagasta jauniešu sanāksme, kuri, pēc iepazīšanās ar LJO mērķiem, uzdevumu un darbību, saistījās LJO Pilskalnes pagasta vienībā. Vienības vadītājs jauniešus uzaicināja, veicot vasarā lauku darbus, vākt ārstniecības augus, jo aktīvākos augu vācējus godalgos un izsniegs prēmijas. Nākošā sanāksmē, kura notiks 27. jūnijā, LJO vienību dalībnieki iepazīsies ar darbības programmu un galavosies jaunatnes sporta sacīkstēm, kuras notiks 11. jūlijā, Drīetē.

JĀIZŅEM TABAKAS AUDZĒŠANAS ATĻAUJAS

Saskaņā ar noteikumiem, arī sīkie lauksaimnieki un ģimenes dārziņu īpašnieki šogad var audzēt tabaku savām vajadzībām, no katriem 100 stādiem nododot Tabakas monopolam 1,5 kg žāvētas jēltabakas. Rēzeknes pilsētas vecākais to paziņodams iedzīvotājiem uzaicinājis tabakas audzētājus līdz 10. jūlijam pilsētas valdē izņemt nepieciešamās tabakas audzēšanas atļaujas.

Rīkojums

par trakumsērgas piemeklētu un apdraudētu rajonu Daugavpils pilsētā.

Sakarā ar trakumsērgas konstatēšanu Daugavpilī, Ezeru ielā Nr. 8, izsludinu:

1. par trakumsērgas piemeklētu rajonu — Daugavpils pilsētas daļu — Vecpilsētu, bet

2. par trakumsērgas apdraudētu rajonu — pilsētas daļu ar sekošu ierobežojumu: no Daugavas pa Preiļu ielu taisnā gaisa līnijā uz Jātnieku ielu, pa Jātnieku ielu uz Bezē dārzniecību, Stropu ezeru, Mežārēm (ieskaitot) un pa pilsētas robežu ar Liksnas pagastu līdz Daugavai.

Trakumsērgas piemeklētā rajonā visi suņi un kaķi uzskatāmi par aizdomīgiem saslimšanā ar trakumsērgu un tādēļ tie, neievērojot to veselības stāvokli, sugu un vērtību, nogalināmi.

Trakumsērgas apdraudētā rajonā visi apkārtklejojošie suņi un kaķi nogalināmi, bet pārējie suņi un kaķi līdz šā rīkojuma atcelšanai turāmi iesprostoti vai piesieti drošās saitēs un nosargājami tā, lai tos nevarētu sasniegt apkārtklejojoši suņi. Suņu izvešana no apdraudētā rajona aizliegta, izņemot armijas un policijas dienesta suņus.

Pilsētas apsardzības dienesta amatpersonām uzdodu raudzīties par šī rīkojuma izpildīšanu, saucot vainīgos pie likumīgas atbildības.

Daugavpilī, 1943. g. 23. jūnijā.

Daugavpils prefekts.

Paziņojums

1943. g. 16. maijā Mērdzenes pagastā nozaudēta kārtībniekam Jānim Uljanam piederošā kārtības dienesta rokas saite Nr. 96. Rokas saite ar šo tiek izsludināta par nederīgu, un atradējs tiek lūgts to nekavējoties nodot tuvākā policijas iestādē.

Daugavpils novada komisāra uzdevumā

Friecke.

Likums un tiesa

Jautājums: Manu nepilngadīgo dēlu citi pierunājuši un viņš izdarījis zādzību, par kuru nodots miertiesnesim tiesāšanai. Manu dēlu viegli padodās citu ietekmēm un vispārīgi nav aizīstams par normāli attīstītu, lai pilnīgi saprastu savu rīcību. Lūdzu paskaidrot, kā panākt, lai tiesa pārbaudītu mana dēla gara spējas un viņu no tiesas atbrīvotu?

Atbilde: Visi apstākļi, kuri norāda uz apsūdzētā garīgu nenormālību, paziņojami miertiesnesim, kurš lietu izties. Ja lieta miertiesā būtu caurskatīta, tad miertiesneša spriedums pārsūdzams apgabaltiesā un tai paskaidrojamas tās pašas ziņas. Ja izrādās, ka apsūdzētais nav pie pilna prāta jeb ir garā slims, tad tiesa par to pārliecinājas no ārsta izdarītas apsūdzētā aplūkošanas, vai arī izjautājot apsūdzētā vietā personas, kuras pazīst viņa paša, viņa vecāko un tuvāko radinieku darbības un spriešanas veidu, nodod lietu apgabaltiesas prokuroram apsūdzētā aplūkošanai. Apsūdzētā garīgo spēju stāvokli aplūko apgabaltiesa rīcības sēdē caur tiesas un citiem ārstiem, pēc iespējas — speciālistiem psichiātriem. Kad apgabaltiesa atrod, ka apsūdzētais noziedzīgo nodarījumu izdarot nav varējis saprast pārnodarījuma raksturu un nozīmi vai nav spējis vadīt savu rīcību aiz slimīgas gara darbības traucējuma, vai nesamaņas stāvoklī būdams, vai arī aiz garīgas neattīstības, tad lietu ar šādu atzinumu nodod miertiesnesim vai apgabaltiesai, ja lieta tur ienākusi, kas attiecīgo lietu izspēlēs. Ja nav lietā norādījumu par apsūdzētā garīgo spēju nenormālību, tad attiecīgā tiesa turpina lietas iztiesāšanu.

Jautājums: Pagājušos Ziemsvētkos viesu pacienāšanai biju izgatavojis mājas alu, bet naktī alus mucinu ar alu nozaga. Zādzībā aizdomās turēju kaimiņu, par ko arī ziņoju policijas kārtībniekam. Izdarot pie apsūdzētā kratīšanu, nekas aizdomīgs netika atrasts. Izziņa tika nodota miertiesnesim, bet miertiesnesis apsūdzēto attaisnoja. Nesen atpakaļ es kaimiņam ievēroju man nozagto alus mucinu, kas pie viņa netika atrasta kratīšanas laikā. Kā panākt vainīgā sodīšanu?

Atbilde: Ja miertiesneša attaisnojošais spriedums vēl nebūtu stājies spēkā, tas pārsūdzams apgabaltiesā, uzrādot jaunus pierādījumus iesniedzamā pārsūdzībā. Ja miertiesneša attaisnojošais spriedums ir stājies spēkā, tad vainīgā sodīšana nav panākama. Pret to, kas ar attiecīgās tiesas likumīgā spēkā nākušu spriedumu attaisnots, nevar otrreiz uzsākt izmeklēšanu un tiesāšanu par to pašu noziedzīgo nodarījumu, kaut arī būtu atklājušies jauni apstākļi viņa vainas pierādīšanai.

Jautājums: Bolševiku karaspēkam atkāpjoties un vācu armijai ienākot, lai glābtos no kara briesmām, biju ar savu ģimeni atstājis savu dzīves vietu bez uzraudzības. Kad atgriezos mājā, izrādījās, ka mans dzīvoklis izlaupīts un vērtīgas mantas aizvāktas. Par dzīvokļa izlaupīšanu ziņoju policijas iestādēm. Policija izdarīja izziņu un lietu nodeva miertiesnesim. Tagad ir pagājis vairāk kā gads, bet man nav nekādu ziņu par lietas stāvokli. Dažas dienas atpakaļ mana sieva kādu kara laikā dzīvokļa izlaupīšanā nozudušu apģērba gabalu uzzīmējusi mūsu kaimiņienei. Neko nesakot par novēroto, ierados pie miertiesneša uzzināt, kādu virzienu ņēmusi lieta par mana dzīvokļa apzagšanu. Miertiesneša kancelejā man paskaidroja, ka lieta esot izbeigta vainīgo neatklāšanas dēļ. Lūdzu paskaidrot, kas darāms lietas atjaunošanai, mantu atrašanai un vainīgo sodīšanai.

Atbilde: Jautātājam steidzīgi jāierodas kriminālpolicijā vai kārtības policijas dienesta vietā, jāziņo par to, kad, kur un pie kā novērotas zudušas mantas un jālūdz izdarīt mantu meklēšanu. Uz ziņojuma pamata attiecīgā policijas iestāde uzsāks no jauna izziņas izdarīšanu dzīvokļa apzagšanas lietā. Sakarā ar jaunatklātiem un noskaidrotiem lietas apstākļiem policijas iestāde izziņu nosūtīs tam pašam miertiesnesim, kurš lietas gaitu apturējis vainīgo neatklāšanas dēļ. Saņēmis papildu izziņu, miertiesnesis atjaunos lietas izmeklēšanu, noliks lietu tiesas sēdē, aicinās cietušo, liecinieku un vainīgos. No lietas iztiesāšanas gaitā noskaidrotiem apstākļiem arī atkarāsies nozudušo mantu atrašana vai vērtības piedzīšana no vainīgiem, ja tādi tiktu atklāti, un būs pieteikta prasība par zaudējumu atlīdzības piedzīšanu, kas izdarāma līdz pirmās tiesas sēdes atklāšanai miertiesā, un vainīgo sodīšana.

BALTKRIEVU LAUKSAIMNIECĪBAS SKOLA ZILUPĒ

jaunus audzēkņus I klasē uzņem š. g. 1. augustā. Var pieteikties ar pilnu 7-kl. tautskolas izglītību. Skolēnu vecums nav ierobežots. Līgumraksti ar dokumentiem iesūtāmi pa pastu vai iesniedzami personīgi Zilupē, Baltkrievu lauksaimniecības skolā.

MEKLĒJU PIRKT

1) **vilnas kāršanas un vērpjamās mašīnas darba kārtībā vai remontējamas,**

2) **sūcamgāzes motoru apm. 60—70 zirgu spēku.**

Pied. šī laikr. kant. zem «Mašīnas» un «Motors».

Meitenes, atsaucaties

nopietnā precību nolūkā 22 gadus vecam no dienesta atvaļinātam brīvprātīgajam kareivim ar vidusskolas izglītību. Vēstules ar biografiju un ģimetni adr. Daugavpilī, Rēzeknes ielā 35-1, A. L. Flirts izslēgts.

KRĀSLAVAS PATĒRĒTĀJU BIEDRĪBA

1943. g. 27. jūnijā plkst. 12 sasauc kārtējo biedru kopsapulci Krāslavā, ģimnazijas zālē. Sapulcē tiks pielaisti biedri, kas nomaksājuši vienu pamatpaju RM 5,— un divas papildpajas a RM 5,—. Paju iemaksas var izdarīt biedrības veikalos darbdienās no plkst. 8—16 un sapulces dienā no 9—11 biedrības kancelejā, Rīgas ielā 2, Krāslavā. Tiek lūgti visi biedri neiztrūkstoši ierasties sapulcē.

Biedrības valde.

Pērku

sekošās vidusskolu mācības grāmatas: Algebru 1. daļa (teorija un uzdevumu krājums), Jauno laiku vēsturi, Latvijas augu noteicēju, Latviešu rakstniecības vēsturi, Vācu valodas pašmācību un Botaniku. Grāmatu cenu, aprakstu un autoru lūdzu paziņot: R. Matisānam, «Zvirgzdos» p. Agiona.

Upju kuģniecības Latvijā Daugavpils nodaļas kantoris ar š. g. 21. jūniju pārvietojas uz Plkv. Brieža ielu 4-4.

Nodaļas vadītājs.

Latvju meitenes,

topiet Jūs mūsu liktenis, lai naktīs mums aijā ziedoņa sapņi un dienas kļūst šiem sapņiem līdzīgas.

Esam trīs kārtības sargi kopvecums 67. g., mīlam mūziku, mākslu, sportu un pāri visam — meiteni. Rakstiet nopietnā prec. nolūkā Edim (190 cm), Vedim (178 cm) un Zedim (170 cm). Nīcgalē «Krogos». Vēlama ģimetne un īsa biografija, ko uz pieprasījumu sūtīsim atpakaļ. Pirmā atbilde garantēta.

MEKLĒ TECHNIĶI

lielāku krāsošanas darbu uzmērīšanai.

Piedāvājumus ar aigas prasībām iesniegt rakstiski: Vo. 1184 die Gesellschaft für Auslandswerbung mbH., Berlin NW. 7., Friedrichstr. 151.

Veikalvedis-de un kasieris-re

steidzoši vajadzīgi Ilūkstes pat. b-bai., Ilūkstē. tālr. 17.

Meklēju pirkt slev. **tautas tērpu.** Pied. šī laikr. kant zem «Tērps».

Nozaudēta

braukšanas atļauja Nr. 8669, kas izdota Donātam Ķmejnickim dzīv. Daugavpilī, Līkā ielā 3.

Pārdodu

2 gab. 6 v. auto dinamomašīnas. Cena RM 120.—. Rakstiet Kolomažnikovam Skrudalienas pag. «Dzērvēs».

MAINU

dāmu rokas pulksteni pret bērnu dziļiem ratiņiem, vai arī pērku. Pied. Daugavpilī, Lāčplēša ielā 42-2.

Meklēju

krievu valodas stundu pasniedzēju pret vācu vai angļu valodu. Pied. of. Nr. 1630 laikr. kantorī.

Steidzīgi meklēju pirkt **bērnu gultiņu.** Pied. Daugavpilī, Vidzemes ielā 82-1. P. S.

Radiofona raidījumu programma

Rīgas, Madonas, Kuldīgas un Liepājas raidītāji.

Piektdien, 25. jūnijā.

Plkst. 5—6.15 — raidījums vācu karavīriem, 6.15 — ziņas latviešu valodā, 6.30 — rīta vingrošana, 6.45 — mūzika skaņu platēs, 7 — ziņas vācu valodā, pēc tam rīta koncerts, 8 — rīta mūzika — Latviešu mūzika: vīru dubultkvartets Tēvija un skaņu plates, 8.30 — mūzika skaņu platēs, 9 — ziņas vācu valodā, pēc tam dienas programma, 9.10 — ziņas («Landesdienst Ostland»), 9.25—11.30 — raidījumu pārtraukums, 11.30 — darbam un mājai, 12.15 — ziņas latviešu valodā, 12.30 — ziņas un politiskā stāvokļa apskats vācu valodā, 12.45 — pusdienas mūzika: Latvijas komandanta pūtēju orķestris, mazais orķestris Fr. Dīdericha vadībā, Erika Eka Šrammela kvartets un skaņu plates, 14 — ziņas vācu valodā, 14.15 — ziņas («Landesdienst Ostland»), 14.30 — bērniem: Trakie mūzikanti, Kārļa Krauļiņa raidāmluga bērniem, režisors Jēkabs Zaķis, 15 — Virspavēlniecības ziņojuma lēns atkārtojums un īsas ziņas karaspēkam pierakstīšanai, 15.30 — mūzika skaņu platēs, 16 — Dienas darbs ir veikts (pārraidījums no kādas fabrikas): Helena Vlašeka (dziesmas), Mirdza Stūre (klavieres), Eduards Vīnerts (vijole) un radiofona koris Teodora Kalniņa vadībā, pie klavierēm Jānis Ķepītis, 16.45 — ziņas latviešu valodā, 17 — ziņas vācu valodā, 17.15 — pēcpusdienas mūzika (skaņu plates), 18 — aktuālitātes, 18.30 — Latviešu brīvprātīgo karavīru pusstunda, 19 — priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija, 19.15 — ziņas no karalauka, 19.30 — mūzika, 19.45 — raksti no laikrakstiem, 20 — ziņas vācu valodā, 20.15—22 — Ko karavīrī labprāt klausās: rajbs vakars vācu armijai, 21—21.15 — ziņas latviešu valodā, 22 — ziņas vācu valodā, pēc tam dienas programma un sporta ziņas, 22.20 — kamermūzika: Fr. Šuberta (Schubert) Stīgu kvartets Nr. 10 Des-Dūrā Op. 125 Nr. 1, Hans Gerhardts (I vijole), Alfrēds Zarferts (Sarfert) (II vijole), Benno Albrechts (brāča) un Ervīns Ritters (čells), 23 — ziņas («Landesdienst Ostland»), 23.15 — viegla deju mūzika un mūzika laika kavēklim (pārraidījums no Frankfurtes), 24 — ziņas vācu valodā, 0.15 — Latviešu brīvprātīgo karavīru pusstunda, 0.45 — nobeigums.

Sestdien, 26. jūnijā.

Plkst. 5—6.15 — raidījums vācu karavīriem, 6.15 — ziņas latviešu valodā, 6.30 — rīta vingrošana, 6.45 — mūzika skaņu platēs, 7 — ziņas vācu valodā, pēc tam rīta koncerts, 8 — rīta mūzika (skaņu platēs), 9 — ziņas vācu valodā, pēc tam dienas programma, 9.25—11.30 — raidījumu pārtraukums, 11.30 — darbam un mājai, 12.15 — ziņas latviešu valodā, 12.30 — ziņas un politiskā stāvokļa apskats vācu valodā, 12.45 — pusdienas mūzika: mazais orķestris A. Pārupa vadībā, radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā un skaņu plates, 14 — ziņas vācu valodā, 14.15 — ziņas («Landesdienst Ostland»), 14.30 — Zelts, Hertas Krūmiņas raidāmluga, pēc Alberta Sprūdža stāsta, režisors Jēkabs Zaķis, 15 — Virspavēlniecības ziņojuma lēns atkārtojums un īsas ziņas karaspēkam pierakstīšanai, 15.30 — mūzika skaņu platēs, 16 — pēcpusdienas mūzika (pārraidījums no Minchenes), 16.45 — ziņas latviešu valodā, 17 — ziņas vācu valodā, 17.15—18 — mūzika vēlā pēcpusdienā: radiofona orķestris prof. Jāņa Mediņa vadībā, 18.05 — aktuālitātes, 18.30 — jautra karavīru stunda, 19.15 — ziņas no karalauka, 19.30 — mūzika, 19.45 — preses un radiofona politiskais apskats, 20 — ziņas vācu valodā, 20.15 — raibs vakars (pārraidījums no Rēveles), 21—21.15 — ziņas latviešu valodā, 21.15 — raibs vakars II (pārraidījums no Rēveles), 22 — ziņas vācu valodā, pēc tam nākošās dienas programma un sporta ziņas, 22.20 — mūzika laika kavēklim (skaņu plates), 23 — ziņas («Landesdienst Ostland»), 23.15 — mūzika laika kavēklim (pārraidījums no Hamburgas), 24 — ziņas vācu valodā, 0.15 — nobeigums.

Nozaudēti:

1) Latvijas pase uz Galaktiona Cikunova vārda.

2) Velosipeda braukšanas atļauja uz G. Cikunova vārda.

3) Personas apliecība un citi dokumenti.

Dzīv. Daugavpilī (Vecpilsēta) Tilta ielā Nr. 3.

Pērku

slev. kažoku vai maiņu kotika kažoku pret kādas citas ādas kažoku. Pied. šī laikr. kant. zem «Kažoks».

Vajadzīgi konditorejai strādnieki vai palīgi, kas vēlas strādāt cepļuvē. Piet Grīvā, Daugavpils ielā 2.

Atbildīgais redaktors — Eduards Zunāns (atvaļinājumā). Atbildīgā redaktora v. — Jānis Klīdzēja. Izdevēis — Daugavpils pilsētas vecākais. Iespiests 56. apsiestuvē, Daugavpilī.

Jānītis — Dieva dēliņš

Kad saule, kāpdama saules kalnā, sasniegusi savu augstāko pakāpi un daba visbagātāk puškojusies zalumiem un ziediem, tad nāk Jānītis — Dieva dēliņš savus bērnus apraudzīt, gribēdams redzēt un zināt

Vai tie ēda, vai tie dzēra,
Vai Jāņīti daudzināja?

Šim gadījumam par godu mēs, latvieši, svinam Jāņa dienu — visskaistākos un visliksmākos mūsu tautas svētkus. Jāņa diena vai Jāņi sakrīt ar Vasaras saulgriežiem un cieši saistīti ar seno saules kultu, ko sirmajā senatnē piekopušas visas tautas. Svētki, kurus mēs svinam par godu Jānim, ir vecāki kā tas svētais Jānis Kristītājs, kuru kristīgā baznīca 13. gadu simtenī piesaistījusi latviskā Jāņiša svētku dienai, tādā kārtā cerēdama izskaust daudzās paražas, kas piekoptas senos latviskos Jāņos un kuras piekopj vēl šodien.

Bet kas tad ir šis teiksmainais Jānis, kuram par godu Jāņa vakarā visos Latvijas novados, visos kalngalos uzliesmo gaišas ugunis, kura vārdu min visi un visās malās, kuru sumina mūsu visdaiļskanīgākās tautas dziesmas? Mūsu senči Jāni iedomājušies kā kādu dievišķu būtni, kas daiņās nosaukts arī par Dieva dēlu. Viņš dzīvojot staltā pilī ar trim sudraba vārtiem. Pa vieniem iebraucot pats Dievs, pa otriem mīļā Māra, bet pa trešajiem Jānītis — Dieva dēliņš. Saulei visaugstāk paceļoties pie apvāršņa, Jānītis, pelēkā zirga mēteli tinies, apjājot laukus, apstaigājot dārzus, iemetot laidarā zāļu nastu, iesitot kūts sienā zelta vadzi, tā laukos un sētās nesot savu svētību.

Jāņa teiksmas izcelšanos un kuplo sazarojumu laikam nekad neizdosies pilnīgi noskaidrot, tāpat kā visus tos mītus un ticējumus, kas nākuši tautai līdz no paša sākuma. Jānim mūsu senči izvēlējušies garāko un saulaināko dienu visā gadā — vasaras saulgriežus, kad saule savās gadskārtējās gaitās uzkāpusi debesu kalna pašā virsotnē, kā domās mazliet apstājas, lai itkā novērotu pasaules neaptveramo pārveršanos, ko panākuši viņas stari dažu nedēļu laikā. Viņa mazliet apstājas, lai apskatītu, ko panākusi viņas vara mežos, kur šalc lapu miljardi, ko panākusi puķotās pļavās, kas lāso baltos, zilos, dzeltenos un sarkanos ziedos un viļņojošās druvās, kur virmo vasarāja zelmenis un rudzu lauki tinas smaržīgā ziedu virākā. Tas ir iezīmīgs un svarīgs pagrieziens gada ritējumā, jo no šīs dienas saule sāk slīdēt uz leju, nogatavinādama visu, ko tā pavasarī dzīvībai modinājusi. Jāņa tēlam daudzās tautas dziesmas piešķīrušas tik uzskatāmus vaibstus, tik gleznainas darbības, ka mēs to varam pilnīgi un skaidri iedomāties. Šai tēlā ir kautkas no pārgalvja puiša, nebēdna jātnieka, zinātnieka un gudrā, tikai viss tas lielos, dzejiski milzīgos apjomos. Jāņa rīcība ir gan cilvēciska, bet pats viņš ir Dieva dēls, kas ne ar ko virs zemes nav salīdzināms. Viņa kumeļš, atjājot Jāņa vakarā, ir pāri koku galotnēm, viņa cepure pārklāj visu pasauli, viņa pieši spīd cauri bieziem mežiem. Un kad viņš, aicinādams savus ļaudis uz dziesmām, liksmi svētku ugunu gaismā sit savas bungas, tad norīb visa zeme. Tomēr, neraugoties uz savu varenību, Jānis ir katra tuvinieks, katra mīļš draugs. — Tādā kārtā tauta ir sajutusi savu asiņīgo, dievestīgo sakaru ar šo teiksmaino tēlu, kas, būdams Dieva dēls, ir arī sirsnīgs tautietis. Teiksmainais Jānis ir katra latvieša sirsnīgākais draugs. Tāpēc visos laikos Jānis bijis, tagad ir un paliks katra mīļš cieminš, kuru apsveic augsts un zems, liels un mazs, vecs un jauns, pilsētnieks un laucinieks.

Brašais latviskais Jānis, kas nāk ar ziediem un dziesmām, kas nes auglību druvās un sētās, ir arī kuplākās saimes galva. Jāņa bērnu tūkstošu tūkstoši izkaisīti pa visu mūsu zemi un vēl aiz šīs zemes robežām. Katrs, arī tālu no dzimtenes šķirtais latvietis, Jāņa gaviļu dienā domās un dziesmās atceras savu cilts tēvu — Jāni un to aplīgo. Jāņa bērni ir vecie un jaunie līgotāji, kuŗus Jāņa vakarā katrā latviskā sētā mīļi sagaida un mīļi uzņem un ar Jāņa sieru un putojošu alu pamielo Jāņa tēvs ar Jāņa māti, ticot, ka līgotāji atnes svētību mājās un tīrumos, laukos un laidaros. Jāņa vakars ir šīs kuplās saimes priecīgie satikšanās svētki, kuŗus pavada dziesmās un gavilēs.

Ko citas zemkopju tautas domāja panākt vasaras sākumā sarīkodamas krusta gājienus pa laukiem ar svētbildēm, baznīcu karogiem un svētīto ūdeni, lai izlūgtos druvām lietu un saules siltumu, to mūsu senči cerēja sasniegt līgo dziesmās, cildinot visas vasaras svētības nesēju — Dieva dēlu Jāni, katrā vietā pametot pa dziesmas, zieda vai zāles veltei. Meiju pāris pie sētas vārtiem pauž mājas saimes uzmanību pret visas svētības nesēju Jāni. Tas rāda sētas saimes tīrības, spodrības un daiļuma mīlestību, kā arī modrību un cīņas gatavību pret katru ļaundarbību, skaudību un nenovīdību, kas varētu traucēt svētku prieku un turpmāko labklājību. Vēl spilgtākas modrības un atzinības apliecinātājas bija meitas, kas pušķoja istabas durvis. Kuplā meija istabas kaktā, kas pārkārusies pāri vecās liepas abras vākam, apliecināja senču cieņu maizītes randzētājai. Saimes tēva nesen atpūtā noliktā appušķotā sēluve norādīja uz dienišķās maizītes pirmavotu — medainās vārpās līgojošo rudzu lauku, kas visas svētības nesējam Jānītim par godu tikko pabeidzis kvēpināt savu ziedu virāku. —

Jānītis ir pieticīgs. Par visu to svētību, ko mēs saņemam caur Jāņīša gādu un no viņa rokām, viņš neprasa celu locīšanu viņa priekšā, bet tikai vēlas, lai viņu pieminam un daudzinām gavilēs un dziesmās un izteicam vainagos, meijās, ziedos un zālēs. Jānītis ir tik pieticīgs, ka tam tīkama katra zāle, katrs zieds, kas plūkts Jāņa vakarā, lai tas būtu bukdurjānis, asais dadzis vai bezziedainā paparde.

Visa laba Jāņa zāle,
Ko plūc Jāņa vakarā.

Jānītim tīkams katrs vainags, kas vīts Jāņa vakarā, lai nu tas pušķotu Jāņa tēva, Jāņa mātes, Jāņa bērnu vai arī mājlopu galvas. Tas pats attiecināms arī uz Jāņa dziesmām, par kuŗām teikts:

Visas labas līgo dziesmas,
Ko dzied Jāņa vakarā.

Kā saules vedējs un garās dienas nesējs, Jānītis mīl gaismu un siltumu. Tādu pašu gaismas un siltuma mīlestību tiecas izrādīt arī Jāņa bērni, Jāņa vakarā iededzinādami gaišās Jāņugunis par godu šīs dienas gavilniekam Jānim. Meijas, vītnes, vainagi un ziedi, līgo dziesmas un gaviles, līksme un Jāņugunis, — tas viss tautas zieds teiksmainam Dieva dēlam — Jānītim par to svētību, ko tas līdz ar vasaru izkaisa latvju sētās un mājās, laukos un laidaros.

Daudz noslēpumu vēl glabā latviešu mūžīgā teiksma par Jāni. Atstāsim šos noslēpumus neskartus. Un kad no kalna uz kalnu spīguļo ugunis, kas nekad nav nodzisušas mūsu tautas arī visumēākās naktīs, kad dziesmās sasauksies sēta ar sētu, ciems ar ciemu, kad sasauksies tuvi un tāli, tad visi satiksimies īsajā, siltajā Jāņa naktī, iegrimsim teiksmu burvībā un vērosim spožo jātnieku, kas pār mežiem paceldamies, no aizmūžiem nākdams savā dievišķā veidolā pauž tautas mūžīgo gaitu un gadu nerimstošo tecēšanu. Šai vasarā latviešu zemē nonāk pats Dievs. Viņš, apvilcis pelēku mēteli, staigā pa rasotām pļavām un druvām, briedina ražu un dod svētību visai zemei un šīs zemes kopējiem.

A. M.

Jāņu prieks

Atkal atnākuši Jāņi. Mēs tos esam svinējuši dažādās noskaņās. Sastinguši un klusi tie izskanēja sarkanā okupācijas gadā. Klusējām nevien mēs, jo arī pašām dziesmām bija izrauta sirds, atņemta dvēsele.

Nākamos Jāņos ieskanējās cīņas dziesmas, ielīksmojās vīru gars, līgoja ieroči un kauju guņi. Sākās lielā cīņa, kas vēl turpinās. Arī tagad daudzi mūsu tautas dēli Jāņu naktī sasaucas ar savējiem cīņu uguņu atblāzmā, kas vareni sārto viņu sejas un apspārno to ilgas. Jāņi jau ir arī cīņas svētki, par jaunu atdzimšanu, kopību, nākotni.

Kā jau kara laikos, Jāņi nevar būt tik skaņi un gaviļu pilni, kā miera dienās, bet tiem netrūks sava prieka un uguņu. Jāņugunīm pievienosies atmiņu gaišums un nākotnes cerību spožums, padarot gaišāku svētku prieku.

Atnākuši klusināti, cīņu noskaņai pieskaņoti Jāņi, bet tie tomēr ir Jāņi. Arī tagad mēs nedrīkstam tikai noskatīties Jāņu svinēšanā, jo tanī jāpiedalās arī pašam ar visu jauno, vai arī atjaunoto sirdi. Jāņi ir aizvien jauni, tāpat jauni aizvien ir Jāņu bērni.

Lūk, — pie ugunskura atsēdusies vecā audze. Pašlaik, kā jau kara dienās, tā ir pārsvarā un jauniešu samērā mazāk, bet pašreiz to daudz nemana, tik sasarkuši viņu vaigi un spriganas viņu valodas. Tie nokratījuši ikdienas raizes un rūpes, ļāvušies Jāņu priekam un atmiņām. Dažu domas un acis zem jauniem, smaržīgiem vainagiem noreibušas tāpat, kā jaunās dienās.

Tāpat kā toreiz, svaigi un spēcīgi atskan viņu: Līgo!

Tiem pievienojas arī jauniešu balsis. Tās apskurbušas arī no krāšņās nakts un pašas no savas jaunības. Reibina arī jaunās alkas, vēl neapjaustās, nepiepildītās cerības. Tās savādi iesmeldzas sirdī, jo Jāņu nakts atnāk tikai reizi gadā, bet brīnumpaparde uzzied tikai reizi mūžā.

Kas zina, kuŗš no mums būs šeit nākamos Jāņos un kam tad uzziedēs brīnumainā paparde? Kas vispār ir šis papardes zieds? Stāsta, ka to varot meklēt visur, tikai ne pie pašas noslēpumainās papardes.

Lūk, — meičas dzied dziesmas Jāņu naktij un savai jaunībai. Viena no viņām nejauši atsēdusies mazliet tuvāk pie tevis un viņas balss ieskan tevī stiprāk, kā citas. Tu klausies, tici un netici savam klusam priekam:

Vai tiešām šī vecā dziesma un jaunais skats domāts arī man?

Tas savādi, neparasti satrauc, iepriecina un pacilā šinī naktī. Ir tā, it kā tev būtu uzsmaidījusi nevien jaunā dziedātāja, bet pati Jāņu dziesma, visa šīs nakts burvība, un arī tavas paša ilgas, mūža gadi, no jauna atšalkušā jaunība.

Šīs acis, klusā tvīkšme, neizrunātie vārdi liek uzziedēt sirdī priekam, kas pateic daudz vairāk par visiem sen izrunātiem vārdiem, un kas ir skaistāks par daudziem piepildītiem un nereti jau novītušiem priekiem. Tā, — pavisam klusi un tomēr tik brīnumaini uzziedējis skaistais papardes zieds. Mums nav jāsteidzas to noplūkt, jo tas uzziedējis tieši mūsu sirdī.

Tas tomēr ir tikai šīs nakts zieds, kuŗu cenšas pārspēt un aizēnot cits. Pašlaik līgotāji uzdzied un uzgavilē jaunam Jānim, kas pēc gadiem būs īsts Jānis, ko norāda viņa staltais zēnīgais augums un kvēlās acis. Tad arī tevi skaņā šīs acis un pierei pieskaras liels vainags. Tu jau esi Jāņa tēvs un tavā godināšanā piedalās arī paša dēls.

Lielā laimes sajūta pārveļas pāri visām citām. Arī Jāņa tēvam vēl briedīgāki un reibīgāki kā pašam Jānim uzgavilē šī nakts. Liels ieguvums tomēr ir lielāks par lielām cerībām, kaut arī atsacīšanās reti kad ir mūsu stiprā puse...

Kā radusies skaistā Jāņu nakts? Laikam gan pati no sevis. Mūsu senči šinī gaišajā naktī gribēja pa īstam atvadīties no savu gaišo vaigu jau aizsedzošās saules, bet skumjās svinības izvērtās par gaviļu nakti, jo viņi prata skumjas pārvarēt ar prieku.

To pašu cenšamies darīt arī mēs. Mēs Jāņu naktī aizvien vairāk atvadāmies arī no mūsu jaunības saules. Tomēr mēs skumjas neizpaužam pārāk skumji. Tāpat mēs necenšamies pārāk skumt arī tagadējos kara laika svētkos, zinādami, ka ar to sevišķi nedziļināsim savas sajūtas. Mēs protam vietā sērot un savā vietā pieņemt arī prieka ziedojumu. Bet galvenais, mēs esam iemācījušies no skumju sudraba izkalt prieka zeltu. Tas ļoti svarīgi aizvien un it sevišķi tagad.

Tas nekas, ka zelta koklē dažreiz ieskanas sidrabota, skumja stīga. Tāda pieskaņa padara tikai kuplāku un melodiskāku vīrišķīgo zelta skaņu.

Edvīns Mednis.

Es neesmu Jānis

Atvainojiet, kungi. Sauciet mani kā gribat, bet Jānis gan es neesmu. Ja dusmās kāds mani nosaucis par Plānurbi, Dirbuli vai Gaislēci — tas man pie sirds nav ķēries un manu raksturu nav sabojājis. Bet ja gluži ne par ko kādu nosauc par Jāni, tad tā ir bezkaunība. Tad sirds apgriežas otrādi, un pat Jānis steidzas taisnoties, ka viņš nekāds Jānis nav, bet gan pavisam prātīgs cilvēks un ka to sauc par Augstkāpi, Prātkopi vai Tālskrēji, vienalga kā, tikai ne par Jāni. Bet ja neticīgais vēl nosmējas un saka, ka no deguna vien jau varot redzēt, kas šis par Jāni esot, tad beidzot arī Jānis iedegas svētās dusmās:

— Pagaidiet vien, brālīši, kad pienāks Jāņi. Tad es jums parādīšu, kas es par Jāni esmu.

Pēc tāda argumenta pat visniknākam smējējam mute uzreiz cieti, kā aizklapēta. Jo Jānis var būt kāds Jānis būdams, bet Jāņi ir pavisam cita lieta. Par šīm būšanām pārdomājot, aizvien esmu jutis lielu pacilātību, ka neesmu Jānis un tomēr dažubrīd dziļā skaudībā vēlējies būt īsts Jānis.

Man toreiz laikam bija divdesmit gadu un tāda svilināma pūka uz virslūpas jau sametusies. Ja tāds puika saņem tēvoča vēstuli no laukiem paciemoties Jāņos pie šā, tad viņš izgāž krūti kā pats Nebukadnecars un, visraibāko šlipsi kaklā uzkāris, atpakaļ neskatīdamies jož uz staciju. Protams, pāris pudeļu liķiera viņš paķer līdzi, jo tāds jauneklis taču nedrīkst rādīt, ka dzer sliktu marku.

Krusttēvs mani sagaidīja izplestām rokām.

— Zini ko, vecais. Pie tevis šovakar, droši vien, sanāks šādi tādi līgotāji. Saki viņiem, ka es arī esmu Jānis.

Krusttēvs noskatīja mani no galvas līdz kājām.

— Pēc Jāņa gan tu neizskaties. Bet var jau mēģināt. Kas tumšā daudz ko redzēs.

— Kāpēc tev liekas, ka es neizskatos pēc Jāņa?

— Nu, kas tu par Jāni? Ne tev kāda balss, ne spēka. Sīc kā ods, un tikko pār grāvi var pārlekt. Ko tu darīsi, ja tev kāda meiča uzkritīs kaklā. Izblamēsi visu Jāņu ģinti un savu tēvoci līdz.

Zvēlu ar dūri pa krūtīm un uzņēmu tādu do, ka tēvocis galvu sakampis izmetās pa durvīm. Es vēl nobļāvu pakaļ. — Padod man muldiņu, lai varu sieru samīcīt.

Izrādījās, ka siers jau sasiets, miestiņš izdarīts, govīm ragi appušķoti un pie sētas vārtiem meijas saspraustas. Vienīgais darbs man bija atlicis — uzsliet gaisā darvas mucu. Stīvējos ar kārti, bet nekā augšā nevarēju dabūt.

— Nu vai tu neesi īsts Jānis? Kā tu domā to mucu aizdedzināt? — tēvocim paspruka.

— Ar sērkociņiem.

Es viņam ļaunā neņēmu, pat nopriecājos, ka tas mani nosauca par Jāni. Saspļāvu rokās un muca augšā bija gan. Nu tik žigli jājož atpakaļ uz istabu un jāpaliek pavisam klusu, lai līgotājus nenobiedē Drīz jau arī sētā ieskanējās pērkonīgs Līgo un istabā sabruka puiši un meitas ar parasto dziesmu: «visiem vārti appušķoti, Kalniņiem nepušķoti». Izgāzu krūti, sagrūdu ikšķus vestes kabatā un cirtu pretī: «ko tu čīksti, vecā rumba, tev jau lāgā neskanēja». Uzliec brilles un apskaties, kā vārti nopušķoti. Es, laikam, dziedāju kā pats Kaktiņš, jo izpelnījos tādu piekrišanu, ka tēvocis muti vien noplātīja.

— Kas to no mūsu Jāņa būtu gaidījis?..

Nu Jums vajadzēja redzēt, kas notika. Padzirduši, ka es Jānis, puiši svieda mani gaisā ar tādām urravām, ka pat pakausi pie griestiem nodauzīju. Pieci vaiņagi reizē man sakrita uz galvas. Viens atdūrās uz pleciem, otrs palika karājoties uz pakauša, trešais bija tik liels, ka pārslīdēja man pāri un nokrita uz grīdas, bet kur tie divi palika, to es nezinu līdz šai dienai. Un meičas tā vien man riņķī, kā zebiekstes. Noskatījos glītāko.

— Vai drīkstu lūgt uz vienu apdziedāšanos? —

Bet šī tikai smejas. Kur viņai ar mākslinieku sacensties. Lai labāk pacienājot ar sieru.

Ielēju šai vissaldāko liķieri un noliku priekšā veselu siera ripuli. Vai man žēl tēvoča labuma? Šī man tādas ačeles taisa, ka karsts vien noskrēja pa kauliem.

Nu bija jāiet mucu degt. Nelaidu savu daiļavu vairs vaļā. Bet nu bija ķeza.

— Aizdedz nu, Jāņi, savu Jāņuguni.

Tēvocim viegli bija runāt. Aizdedz cilvēks tādu draņķi, kad nevienas kāpnes nav. Meiča skatās manī, es viņā, pārējie slaista kaklus — un lūkojas kārts galā. Visi gaida, kas nu te notiks. Viņiem esot paradums mucu aizdedzināt uz zemes un tad uzsliet gaisā, bet Kalniņu saimnieks šogad izdomājis jaunu numuru. Man uzmācās dusmas.

— Ne saimnieks, bet es. Es jums parādīšu, kā to aizdedzina. Nometu vaiņagus un rausos pa kārti augšā. Tā gan locījās kā pātaga, brīdi likās, ka nonākšu ar visu būšanu zemē. Bet es taču nevarēju izblamēt visas pasaules Jāņus. Beidzot kaut kā tiku galā. — Vai Rīgu neredzi? Aplaisti dūšīgi to puķu podu. Kad tu nāc zemē, tad vispirms nomet svārkus, lai pulkstenis nesaplīst. — Tādi saucieni lidoja ap mani kā dunduri. Bet visiem bija lieli brīnumi, ko tas pilsētas Janka tur augšā darīs. Izrāvu no kabatas avīzi, iegrūdu mucā un pielaidu uguni. Iedegās. Nu tik žigli pa kārti lejā, kamēr vēl piķis netek aiz apkakles.

Tas bija varoņdarbs. Mana skuķe ieķērās manī kā ērce, ne ar koku vairs prom neizdabūt. Un otra jau arī tā vien klāt spiežas. Bet kur es divas likšu? Labi ja ar vienu tiec galā. Nu tik žigli jālaiž uz mežu, lai kāds cits pirmais nenorauj skaisto papardes ziedu.

Bet kamēr mēs vēl iekampjam alu un palīgojam, nez no kurienes radies, pienāk Jukums Svilpe — vecs skolas biedrs un balamute — un iekliedzas tā, ka es gandrīz nokrītu sēdus.

— Skaties, Dirbuļu Fricis arī atbraucis ciemos. Un ar visu Jāņu vaiņagu. No kuŗa laika tu par Jāni skaities?

Nu būtu laiks ar savu meiču likt uz mežu. Tā skatās manī platām acīm, izspurdz jautru smieklu un projām ir. Es skrienu viņai pakaļ, kājas metas aiz ciņiem un akmeņiem, sejā sitas krūmi, es pašķiru tos un pēkšņi jūtu, ka izzūd pamats zem kājām. Noplukš ūdens — es sēdu līdz jostas vietai upē. Kaut kur vēl noskan smiekli, tad viss paliek klusu. Lēnām es izraujos krastā, nosplaujos un taustos atpakaļ uz mājām. Ar lielu likumu apeju jāņuguni un ielienu klētiņā. Pie griestiem pakaļu savas bikses un pamekļējis mīkstāku vietu, liekos uz auss. Ne nu vairs vaiņagi, ne meiču siltās acis.

Pēc cieta miega mani uztrauc kājās kliedziens. Klēts durvīs stāv tēvocis, jocīgi blisina acis, tad vienā lēcienā traucas pie manām biksēm. Sakampj tukšu drēbi, rauj un ilgi spļaudas. Bet es smejos kā kutināts.

— Nu, vai tas nav īsts Jānis. Nudien, domāju, ka šis no kreņķiem pakāries. Bet viņš pakaļ savas bikses un biedē cilvēkus. Nāc žiglāk brokastīs, kamēr vēl miestiņš mucā.

No tās reizes es vairs nevarēju likt galvā nepelnītus vaiņagus. Nu ja kāds man saka: ak tu, Jāņis tāds, — tad esmu priecīgs, ka teiktais uz mani neattiecas. Ja Jānim jānes visi mūsu grēki, man nav žēl, ka viņam sierus sien, alu dara, jāņugunis dedz. Lai viņš dzīvo vesels un līgo.

Don Federiko.

Andrejs Eglītis.

Līgo

Zem viena Jāņu vainaga
Tik cieši galvas kopā saliksim —
Lai viena rota mūžam mūsu pieres sedz,
Lai acis acīs mūžam vienas ilgas redz:
Tā tauta atmirdzēs un negaisīs nekur,
Ko Jāņu vainags zaļš un asins kopā tur.
Ar sārtām liesmu ugunīm
Kāpj dziedot kalni debesīs
Līgo!
Nāc, latvju tauta, pacelies —
Spožs rīts ar rietu saticies,
Līgo!
Gail šķēps, sprausts māsas vainagā.
Dus zibšņains pērkons senču ozolos.
Met ziedu ugunīs un dziedot cauri ej
Kā zelta šķēps caur Jāņu nakti likties skrej.
Līgo!
Zem viena Jāņu vainaga
Tik cieši galvas kopā saliksim,
Lai viena rota mūžam mūsu pieres sedz,
Lai acis acīs mūžam vienas ilgas redz:
Tā tauta atmirdzēs un negaisīs nekur,
Ko Jāņu vainags zaļš un asins kopā tur.

Zelta krustiņš

Jāņa Klidzēja stāsts

(1. turpinājums)

— Bet ja viņš priecīgi spēlē, sirds tad tirlī kā cīrulis.

— Tā ir.

Bija jau satumšis, tāds zils vakars. Krita zvaigznes. Neviens no Velna Pakava negāja projām.

— Beņ, spēlē vēl! — kliedza visi.

— Jā, es spēlēšu vēl.

Neviens to negaidīja, Benis piecēlās kājās, un viņa ermoņika sāka raudāt bezgalīgas skumjas. Kādas daudz dzirdētas dziesmas melodijā. Tā bija šķiršanās dziesma un par iešanu svešnmā.

— Beņ, vai tu projām branksi? — kāds saprata un vaicāja.

— Šonakt pat.

— Tā.

Jaunās meitas un puiši uzķēra šo dziesmu balsīs un vecie dūdināja līdz, jo gadu desmitus šī dziesma bija jau dziedāta un reti kāds no tiem, kas te stāvēja un dzēja vecainītē, nebija dziedājuši un izdzīvojuši, jo liela tiesa bija pieredzējusi gājumu gaitas.

Paskumja bija šī dziesma un tā sāpīgi plēsa krūtis:

«Pēdējo te dziesmu dziedu,
Ilgi dziedu to.
Pajemu līdz tavu ziedu
Ceļam dāvāto. —
Ilgi mani, brūnacīt,
Tu neredzēsi vairs...
Kas lai zin, ko tālas dienas
Svešumā man dos?
Draugs, būs dziesmiņa man viena
Skumjos vakaros. —
Ilgi mani, brūnacīt,
Tu neredzēsi vairs...»

Tā dziesma bija daudz garāka un tās melodija bija tāda, kuru klausoties neviens nevarēja palikt vienaldzīgs.

Benedikts vairs nespēlēja. Arī citi palika klusāki.

— Beņ, ei, — ko tu raudi? — uzsita tam uz pleca viņa draugs Jēzups.

— Nē jau... es tāpat... — Beņs taisnojās un izslaucīja acis.

Paskatījās visapkārt — Zīmānu Veras tā nebija. Tā bija vienīgais viņa noslēpums, ko nerināja arī Jēzups.

— Kas tev tika, Beņ?

— Ē — šī dziesma...

Pavisam citāda tonakt iznāca Benedikta aiziešana, kā viņš bija domājis. Ne lepnuma, ne spīta vairs. Tovakar ar visiem viņš labprāt būtu nobučojies, visi likās tik mīļi.

— Laimīgu ceļu, laimīgu ceļu, Beņ! — Visi kliedza.

— Tikai nedzīvo ilgi projām!

— Ja satiksi Zemgalē mūsu Broņu, tad sveicini viņu.

— Mūsu Augustu, Jāni, Ignātu un Marī — visus sveicini!

— Visus, visus!

Benedikts apsolīja visu, ko tik tam līdza.

Velna Pakavs palika tukšs. Garas, smejošas rindas no viņa stiepās pār pļavām uz visām pusēm.

Benedikts pasauca sāņš savu māsīcu Zeltiņu Aņu:

— Aiznes labvakaru Zīmānu Verai.

— Tā?

— Jā gan. Esi tik laba.

3.

To pašu nakti uz rīta pusi siksnā ermoņiku pakāris sev pleca, Benedikts iekāpa Rigas vilcienā.

Atkal par jaunu viņš savas domas bija apjozis vareniem sapņiem.

Zanēdams drāzās vilciens un Benediktam patika šis ātrums un spēka.

Ai, dzīvīt!

Atkal viņam palika tā labi un sirds sakustējās jaunā priekā. Benedikts nekad skumju dūmos nesēdēja ilgāk par stundu. Vai tad tāpēc viņš bija dzimis, lai sirdī sinepes glabātu?

Nieki!

Apsēdies kāda vagona stūrī, paklusi palaida ermoņikas mēles. Tad piemirsās un ermoņikas balss auga ar katru mirkli. Viss vagons sanāca apkārt, klausījās un sita plaukstas.

Bet kādam cēlam kungam, lielās brillēs un cienīgu pakakli tas lauzīja nervus kā sausus salmus:

— Vai tas čangalis tur nevarētu klusāk?

To viņš teica skali, bet Benedikts likās nedzirdam un tikai pārmeta kāju pār ceļgalu un spēlēja vēl brašāk.

— Lūdzu, vai nebeigsiet te troksni taisīt?

Kungs pacēla savu balss noskaņu vēl augstākā tonī un svarīgi iebāza rokas plato bikšu kabatās.

Tad Benedikts nolika ermoņiku uz sola, kā mēdīdams tāpat sabāza rokas bikšu kabatās un teica:

— Uzliekat savas brilles ausīm, tad jūs to troksni vairs nedzirdēsiet!

Apkārtne nenovaldījās un sāka smieties.

Nu — tas tak bija par traku! Virs, kuŗa priekšā kādā citā vietā, varbūt, drebēja, tak nevarēja ļauties graut savu prestiža te kādam kalpam, nieka čangalim.

— Ja jūs nerimsities, tad es parūpēšos par to, lai jūs izmet no šī vāga...

— Nu — to vēl redzēsim, kuŗš kuru metīs, — atrūca Benedikts un aizkūpināja papirosu.

Varēja redzēt, ka nu Benedikts bija aizkaitināts, tad vairs viņš tik viegli nepadevās nekad.

Atnāca virskonduktors.

— Kas par lietu, kungi?

Tā un tā.

— Nu tad pārejiet citā vāgī.

— Es vēlos, lai jūs viņu pārvāktu, citādi!..

— Nevaru viņam pavēlēt. Viņam ir biļete tāpat kā jums.

Tad virskonduktors griezās pie apsūdzētā:

— Ko jūs te rīkojiet tračus un samaitājiet visu labo noskaņu līdzbraucējiem?

— Taisni otrādi, — Benedikts atcirta, — es mierīgi spēlēju, bet tas cienījamais kungs nikni lamājās.

Publika apliecināja to pašu.

Virskonduktoram nekas cits neatlika, kā paraustīt plecus.

— Kāda tuvākā stacija? — vaicāja kungs brillēs.

— Krustpils.

(Turpmāk vēl).